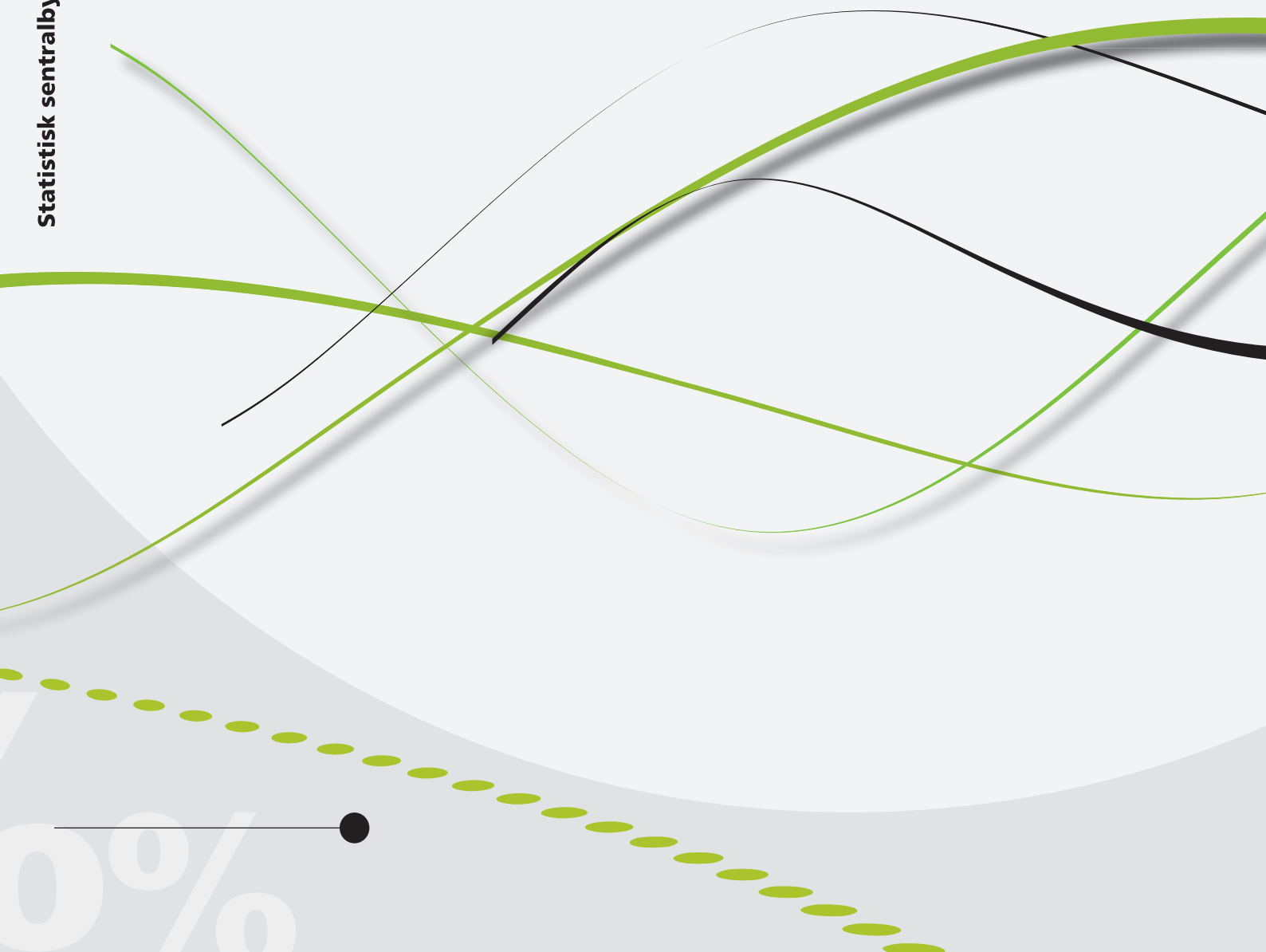

Svein Blom

Innvandrerers bostedspreferanser - årsak til innvandrertett bosetting?

Svein Blom

Innvandrerers bostedspreferanser - årsak til innvandrerrett bosetting?

© Statistisk sentralbyrå Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde. Publisert desember 2012	Standardtegn i tabeller	Symbol
	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN 978-82-537-8563-9 (trykt) ISBN 978-82-537-8564-6 (elektronisk) ISSN 0806-2056 Emne: 00.02	Oppgave mangler	..
	Oppgave mangler foreløpig	...
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

I 2005/2006 gjennomførte Statistisk sentralbyrå, på oppdrag fra daværende Arbeids- og inkluderingsdepartementet, en intervjuundersøkelse med ti utvalgte innvandrernasjonaliteter om ulike sider ved deres levekår (Gulløy 2008). Innvandrerne og deres norskfødte barn med minst to års botid i Norge og bakgrunn fra Bosnia-Hercegovina, Serbia og Montenegro, Tyrkia, Irak, Iran, Pakistan, Vietnam, Sri Lanka, Somalia og Chile ble intervjuet. Temaene som ble tatt opp i intervjuene, var utdanning, arbeid, arbeidsmiljø, bolig, økonomi, helse, bånd til opprinnelseslandet, religiøsitet, diskriminering, norskferdighet, organisasjonsdeltakelse m.m. Svarprosenten var 64,2 prosent.

Under temaet om bolig forekom to spørsmål om bostedspreferanser. Det ene hadde ordlyden: "Hvor mange innvandrere med bakgrunn fra samme land som deg selv synes du ville være det ideelle i ditt boområde?" Det andre var et oppfølgings-spørsmål som lød: "Mener du at det burde være flere, færre eller omtrent som i dag?". Disse spørsmålene er ikke tidligere kommentert eller analysert i noen av rapportene fra SSB som formidler resultater fra undersøkelsen (Blom og Henriksen 2008, Blom 2008, 2010a, Tronstad 2009, Henriksen 2010).

Her blir de satt i sammenheng med relevant litteratur på feltet og nærmere analysert. Arbeidet har blitt finansiert av Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 10. desember 2012.

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

I denne rapporten undersøker vi nærmere antakelsen at innvandrere og deres norskfødte barn bosetter seg i egne områder fordi de ønsker å bo i nærheten av hverandre. Forestillingen er at innvandrerne føler seg tryggere og mer hjemme i omgivelser der andre med innvandrerbakgrunn også bor. Det er med andre ord deres egne preferanser som har vært drivkraften bak valget av bosted.

Denne forestillingen er bare én av flere mulige hypoteser om hvorfor bosteds-konsentrasjoner av innvandrere oppstår. Andre konkurrerende forklaring er at variasjonen i boligpriser mellom områder trekker innvandrere - som i gjennomsnitt har svakere økonomi enn majoritetsbefolkningen - til de billigste områdene, at diskriminering hindrer innvandrere fra å bosette seg der de helst vil eller at lokale myndigheter ved ulike politiske eller administrative grep har bidratt til å "kanalisere" innvandrere til bestemte områder.

I rapporten undersøker vi innvandrerens preferanser for å bo i nærheten av andre innvandrere og hvilken sammenheng det er mellom preferansene og den faktiske innvandrerettheten på bostedet. Undersøkelsen styrker inntrykket av at innvandrerens egne preferanser neppe er noen særlig viktig pådriver for innvandrerrettet bosetting. Når innvandrerandelen på bostedet er høy, gir innvandrerne snarere uttrykk for at de ønsker å begrense innvandrerettheten. Nærmere studier av *majoritetsbefolkningens* preferanser for å bo eller ikke bo i områder med mange innvandrere, vil kunne bidra ytterligere til forståelsen av preferansenes betydning for bosettingsmønstre.

Abstract

In this report we investigate if immigrants and their children born in Norway settle in separate residential areas because they want to live close to each other. The idea is that immigrants may feel more secure and more at ease when surrounded by other immigrants. Following this idea, it is their own preferences that are driving their residential choices.

This hypothesis is only one of several trying to explain why immigrant concentration areas arise. Other competing explanations relate to geographical differences in housing prices - as immigrants are generally less affluent than the majority population; discrimination preventing immigrants from settling where they prefer; or that local authorities by political or administrative measures have contributed to the channelling of immigrants to certain areas.

In the present report we analyse immigrants' preferences for living close to other immigrants and the nature of the connection between residential preferences and the actual immigrant density in the dwelling area. The analysis strengthens the impression that immigrants' preferences play a minor role in the creation of immigrant concentrations. When the proportion of immigrants in the dwelling area tends to become high, the immigrants express a wish for delimiting the immigrant density. Further analyses of the residential preferences of the *majority population* regarding whether to live or not in areas with many immigrants, would contribute additionally to the understanding of how preferences influence residential patterns.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag.....	4
Abstract.....	5
1. Innledning.....	7
2. Mulige årsaker til etnisk segregasjon	8
3. Bostedspreferanser i litteraturen	10
4. Data	13
5. Variabler	14
6. Metode	16
7. Ideell innvandrerandel i boområdet - enkel tabellanalyse.....	17
8. Ønsket innvandrerandel i boområdet - mer enkel tabellanalyse	19
9. Hypoteser om sammenhenger	21
10. Faktorer som påvirker preferansene for ideell innvandrerandel i boområdet.....	22
11. Faktorer som påvirker preferansene for ønsket innvandrerandel i boområdet	24
12. Preferanser og faktisk innvandrerandel - innledende undersøkelse	26
13. Hvilke faktorer predikerer best den faktiske innvandrerandelen i boområdet?	29
14. Drøfting og oppsummering.....	32
Litteratur.....	36
Figurregister	39
Tabellregister.....	40

1. Innledning

Det synes nærmest å være et universelt fenomen at innvandrere og andre minoritetsgrupper har en tilbøyelighet til å "klumpe seg sammen" i visse områder av store byer, mens de i andre områder bare i liten grad blir boende. Begrepet som benyttes for å beskrive denne situasjonen, er *segregasjon*, atskillelse mellom folkegrupper (av latin "segregare" - atskille). I områder der minoritetsgruppen er overrepresentert i forhold til den øvrige befolkningen, er begrepet *bokonsentrasjon* en høvelig betegnelse på fenomenet. Noe tilsvarende begrep foreligger ikke for områder der minoritetsgruppen er underrepresentert.

Litteraturen om bostedssegregasjon av innvandrere og etniske minoriteter kan i hovedsak sies å ha fire siktemål: å beskrive og kvantifisere fenomenet, å forklare hvorfor eller hvordan det har oppstått og vedlikeholdes, å undersøke hvilke sosiale følger det kan få for innvandrerne selv og for andre berørte parter og å foreslå tiltak for å bekjempe fenomenet eller begrense eventuelle negative virkninger av det. Den foreliggende artikkelen er et bidrag til å granske nærmere én mulig årsak til at segregasjon og konsentrasjon av innvandrere oppstår, nemlig preferanser. Mer spesifikt ønsker vi å utforske den mulige betydningen innvandrerens egne ønskemål og verdier kan ha for dannelse og vedlikehold av segregasjon. En velkjent "forklaring" på at innvandrere konsentreres i bestemte områder, er at de selv gjerne vil bo i nærheten av "sine egne". I den grad dette stemmer er det en form for "selvsegregasjon" som utspiller seg.

Det er selvfølgelig ikke vanskelig å tenke seg at nyankomne innvandrere vil kunne ha interesse av å bo nært hverandre. Også norske emigranter til USA søkte sammen i bestemte områder i det nye landet (Lovold 1977, 1999). Personer med mangelfull kjennskap til språk og kultur i tilflyttingslandet vil trolig lettere takle overgangen ved å støtte hverandre. Bosted i de samme områdene øker muligheten for gjensidig hjelp og støtte og daglig bruk av morsmålet, og det blir lettere å videreføre egne kulturelle og religiøse tradisjoner. Noen framhever også betydningen slike bofelleskap kan ha som en form for beskyttelse mot reelle eller innbilte farer (Boal 1976). Etter en tid vil det dertil kunne åpne seg muligheter for arbeid og tjenesteyting i tilknytning til det etniske nettverket, for eksempel i forbindelse med innkjøp og omsetning av varer fra hjemlandet (Damm 2009). Ulempen vil kunne være at slike homogene lokale samfunn kan redusere behovet for å la seg integrere og delta i storsamfunnets aktiviteter. Dette er en av de sentrale innvendingene mot hopning av innvandrere i bestemte områder.

At innvandrerens egne preferanser for nærhet til andre innvandrere kan bidra til å skape og opprettholde bostedssegregasjon etter etniske, språklige, religiøse eller nasjonale skillelinjer, er således en velkjent forklaring på segregasjonsfenomenet. Men det er langt fra den eneste (Kempen og Özüekren 1998), og vi skal i det følgende antyde noen andre mulige forklaringer.

2. Mulige årsaker til etnisk segregasjon

Små *økonomiske ressurser* er en faktor som med stor sannsynlighet kan skape og opprettholde etnisk segregasjon. Det reduserer innvandreres valgmuligheter på boligmarkedet og øker sannsynligheten for at de ender opp i et begrenset antall av de rimeligste strøkene i byen. Det samme gjør manglende egenkapital og liten kredittverdighet. Ifølge inntektsstatistikken har innvandrere i Norge minst 20 prosent lavere inntekt per forbruksenhet i gjennomsnitt enn befolkningen som helhet (Enes og Kalcic 2010). Tilsvarende er risikoen for vedvarende lavinntekt eller fattigdom likeledes større blant innvandrere enn i resten av befolkningen (Østby 2010, Bhuller og Aaberge 2010). I et forsøk på å undersøke om det er økonomiske ressurser (disponibel inntekt og formue) eller kulturelle forhold knyttet til landbakgrunn som er den viktigste faktoren for å predikere innvandrers bosted i Oslo, har Blom (1995, 2002) vist at økonomiske forhold i de fleste tilfeller predikerer bostedet best. Spesielt er dette tilfelle når bostedet er indre øst eller ytre vest, områder med henholdsvis lav og høy sosioøkonomisk profil.

Ressurser i form av *kunnskap om boligmarkedet* er også en faktor som undersøkelser har vist påvirker valget av bosted. Kunnskap om boligmarkedet formidles for en stor del gjennom innvandrerens egne sosiale nettverk og får slik betydning for i hvilke områder de bosetter seg (Søholt 2001a, 2007). Det er i områder der innvandrere allerede er etablert, at kjennskapet til tilgjengelige boliger er størst, og dermed blir den skjeve fordelingen av innvandrere videreført eller forsterket.

Forholdene som hittil er nevnt, tar alle utgangspunkt i etterspørselen etter bolig. *Tilbudet av boliger* er selvfølgelig også avgjørende for hvor innvandrere blir boende. For de fleste nykommere vil det i første omgang være mest aktuelt å leie en bolig. Dersom leie- og eierboliger er samlet i ulike geografiske områder, er det med på å påvirke hvor nykomne innvandrere blir boende. Det samme vil også lokale variasjoner i boligens størrelse og boligtype kunne gjøre.

Politiske eller administrative beslutninger på kommunalt eller statlig nivå har i perioder likeledes påvirket boligtilbudet for innvandre i Oslo og andre steder i landet. Noen beslutninger har bidratt til å konsentrere innvandrere i bestemte områder, mens andre har hatt det motsatte siktemålet. At over halvparten av de kommunale boligene i Oslo for eksempel befinner seg i de indre østlige bydelene, har bidratt til å konsentrere vanskeligstilte innvandrere og andre i denne delen av byen. I perioder på 1980-tallet kanaliserte likeledes kommunen vanskeligstilte innvandrere til sosiale boliger øst og sør i byen, mens det var begrensninger på tildelingen av boliger til innvandrere i ytre vest der kommunen også disponerte kvoter av tilvisningsboliger i nye byggefelt (Blom 1995). På 1990-tallet var derimot politikken at bydelene med høyest innvandrерandel skulle "skjermes" for nybosetting av flyktninger for å oppnå en jevnere fordeling av innvandrere i byen.

Diskriminering i boligmarkedet er likeledes en faktor som kan få betydning for hvor innvandrere blir boende (Søholt 1999, 2001ab). Fra tid til annen rapporterer media om leieboliger som meldes utleid straks en innvandrер viser interesse, og om boligeiere som av lojalitet til naboer frivillig gir avkall på det høyeste budet for å hindre at innvandrere får innpass i området. Å dokumentere diskriminering er likevel ofte vanskelig. De som rammes mangler som regel ressurser til å forfølge saken. I Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelse fra 1996 sier en av fem innvandrere at de har mistanke om eller er helt sikre på at de har blitt nektet kjøp eller leie av bolig på grunn av sin innvandrerbakgrunn (Blom 1998). Da spørsmålet ble gjentatt ti år senere, var andelen som rapporterte tilsvarende erfaringer, omtrent uendret (Blom og Henriksen 2008). På 2000-tallet er lovgivningen mot diskriminering ved salg eller utleie av bolig blitt skjerpet ved egne paragrafer i boliglovene.

Sist - men ikke minst - er *den øvrige befolkningens preferanser*, eller faktiske atferd, med hensyn til bosted av stor betydning for segregasjonen. Blir de boende i områder som befolkes av innvandrere, eller ønsker de å flytte bort når innvandrerandelen når et bestemt nivå? Og hvis de ikke allerede bor i slike områder, ønsker de å flytte dit, eller unngår de strøk der innvandrerandelen er høy og stigende? Svaret på slike spørsmål er selvfølgelig like avgjørende for nivået på segregasjonen som innvandrernes preferanser eller faktiske atferd på boligmarkedet.

Mange faktorer påvirker med andre ord forekomsten av etnisk segregasjon. *Innvandrerens preferanser* er dermed langt fra eneste årsak. Vårt siktemål i denne artikkelen er imidlertid å undersøke betydningen av innvandrernes preferanser med hensyn til om de selv ønsker å bo i områder med få eller mange innvandrere. I avsnittet som følger, ser vi nærmere på hvordan slike bostedspreferanser er kartlagt i en del av litteraturen, hvordan preferansene varierer etter bakgrunnsfaktorer og hvordan de forholder seg til tall for minoritetenes faktiske bosetting. Vi ønsker allerede nå å moderere forventningene noe idet vi minner om at det er vanskelig å handtere spørsmål om kausalitet med utgangspunkt i tverrsnittsdata, som er det vi har tilgang til i denne analysen. Så lenge alle data refererer til samme tidspunkt, er det vanskelig å fastslå om det er preferansene som har påvirket de ytre omstendighetene eller om det er de ytre omstendighetene som har påvirket preferansene.

3. Bostedspreferanser i litteraturen

I en dansk undersøkelse som likner på vår, er representanter for over tusen innvandrershushold som hadde flyttet i årene 2003-2004, intervjuet om flyttingen og ulike boligspørsmål (Skifter Andersen 2006). Respondentene ble blant annet spurt om hvilken beboersammensetning i eget område de ville foretrekke om de kunne velge fritt. Svaralternativene de fikk velge mellom var (i norsk språkdrakt) ”høyst en tredel med utenlandsk bakgrunn”, ”noenlunde like mange med dansk og utenlandsk bakgrunn”, ”overveiende folk med utenlandsk bakgrunn”, og ”fordelingen betyr ikke noe”. I tillegg ble de spurt om hvor de helst skulle se familie og venner bo, hvis de kunne velge. Her var svaralternativene ”i samme boligområde”, ”i gangavstand”, ”kort avstand med bil/buss/tog”, ”i samme by” og ”uten betydning”. Bare 2 prosent uttrykte ønske om at det ”overveiende” burde være beboere med utenlandsk bakgrunn i eget område, mens en tredel syntes spørsmålet var uten betydning. Tretti prosent syntes at familie og venner burde bo i samme boligområde eller innen gangavstand.

Undersøkelsen viste videre at innvandrere som ønsket å bo i innvandrertette områder, gjennomgående var svakere integrert enn andre innvandrere når det gjaldt kompetanse i majoritetsspråket, tilknytning til arbeidsmarkedet og sosiale bånd til danske innbyggere. Men bostedspreferansene varierte ikke signifikant etter hvorvidt innvandrene orienterte seg mot opprinnelseslandet eller ikke, det vil si om de følte seg velkomne i Danmark, regnet med å flytte tilbake og fulgte tv-sendinger primært fra opprinnelseslandet.

Bare innvandrere og deres danskfødte barn ble intervjuet i denne undersøkelsen. Mer utbredt er studier der to eller flere befolkningsgrupper blir spurt om sine bostedspreferanser. Ved et slik design blir det mulig å undersøke hvor stor del av den enkelte gruppes preferanser som er forenlig med de øvrige gruppenes preferanser (Clark 1986, 1991 og 1992). Spørsmålet som stilles er hvilken andel respondenten foretrekker at egen befolkningsgruppe utgjør av befolkningen på bostedet. Svarene avgis på en ellevepunktsskala fra 0 til 100 prosent. Et gjennomgående funn i de amerikanske studiene er at en stor del av den svarte befolkningen ville foretrekke en 50-50 fordeling, mens både den hvite og den spansktalende befolkningen foretrekker fordelinger der egen gruppe er i klart flertall.

I Schellings (1971) klassiske studie om bostedspreferanser er det også preferansene til to grupper som settes opp mot hverandre. Poenget i artikkelen er at bare små uoverensstemmelser i de to gruppenes toleranse for å bo i skjevfordelte områder, setter i gang en kjedereaksjon av flyttinger som ikke opphører før gruppene bor klart atskilt i hver sine områder. Med sine abstrakte premisser og simuleringer er dette arbeidet imidlertid mindre egnet som utgangspunkt for empirisk baserte studier av vår type.

I stedet for å anvende prosentandeler i kartleggingen av preferanser, benytter noen forskere kort med symboler for å illustrere forskjellige mulige sammensetninger av nabolaget (Farley et al. 1994, Clark 2009). Kortene har vanligvis tegninger av 15 boliger fordelt på tre rekker med fem boliger i hver rekke. Kortene – gjerne fem i tallet – viser respondentens bolig omgitt av andre boliger, bebodd på varierende vis av egen og fremmed folkegruppe. Spørsmålet som stilles, er hvor fornøyd respondenten ville være med å bo i det enkelte nabolag når det er sammensatt slik tegningen på kortet viser. Respondenten bes ordne kortene i rekkefølge etter hvor ønskelig det enkelte nabolag framstår, eller tildele poeng på en skala i samme øyemed. Kortene kan også benyttes som utgangspunkt for andre spørsmål om preferanser: Ville en ønske å *flytte inn* i et nabolag som er befolket slik som vist på kortet, eller ville en komme til å *flytte ut av* et slikt nabolag dersom en i utgangspunktet var bosatt der?

I noen studier etableres data ved at respondentene får seg forelagt forskjellige "cases" som de blir bedt om å evaluere (Emerson, Yancey og Chai 2001, Lewis, Emerson og Klineberg 2011). Metoden gjør det mulig å undersøke hvordan preferansene varierer etter påståtte egenskaper ved nabolaget. Respondenten blir bedt om å forestille seg at hun/han er på boligjakt og har funnet en bolig som svarer til forventningene. De blir fortalt at boligen er lokalisert på et høvelig sted og har en akseptabel pris. En tilfeldighetsprosedyre genererer ulike fiktive egenskaper ved konteksten boligen hevdes å befinne seg i. Området har for eksempel xx prosent innvandrere, de offentlige skolene i området er av høy/lav kvalitet, kriminalitetsraten er høy/lav og eiendomsverdiene i området er på vei oppover/nedover. Gitt disse parameterene, bes respondenten besvare hvorvidt det er sannsynlig at hun/han ville ønske å kjøpe boligen. Svarene avgis på en skala fra "svært sannsynlig" til "svært usannsynlig". Beskrivelsen av nabolaget og svarene på spørsmålet om sannsynligheten for å kjøpe boligen, representerer dataene som skal analyseres. Siktemålet er å avdekke preferansene og hvordan de varierer etter reelle demografiske egenskaper ved respondentene og fiktive egenskaper ved boligene og deres omgivelser. Clark (2009) finner for eksempel at yngre hvite personer er mer villige enn eldre hvite til å akseptere svarte innbyggere i boligområdet. Høy utdannelse og god økonomi blant hvite trekker i samme retning.

I stedet for kort med ferdig definerte nabolag er det også gjort forsøk med å la respondentene få full frihet til selv å avgjøre sammensetningen av nabolaget. Kortene er da utstyrt med tegninger som representerer de enkelte boligene i området, men uten at boligene er allokert til bestemte folkegrupper. Respondenten angir - ved hjelp av bokstavkoder som skrives inn i boligene på kortene - hva de ville anse som en ideell sammensetning av folkegruppene i området (Charles 2000).

Med kartlegging av flere gruppers bostedspreferanser aktualiseres spørsmålet om bakgrunnen for de enkelte gruppenes ønske om tallmessig dominans i sitt nabolag. Er det primært fordi en verdsetter nærhet til personer med samme bakgrunn som en selv, eller er det fordi en ønsker avstand til andre grupper som oppfattes som mindre attraktive eller endog som truende? Dersom preferansene er ensartet uansett hvilke andre grupper det er tale om, styrker det inntrykket av at det er behovet for nærhet til ens egne som er viktigst. Varierer derimot preferansene etter hvilke andre grupper som er til stede, tyder det snarere på at det er ønsket om å unngå de andre som er det avgjørende (Emerson, Yancey og Chai 2001, Lewis, Emerson og Klineberg 2011).

I alle disse arbeidene som er nevnt ovenfor, er poenget å studere hvordan preferansene varierer etter egenskaper ved personene og særtrekk i omgivelsene. Preferansene er dermed studieobjektet. Enkelte forskere går imidlertid videre til å undersøke hva preferansene betyr for den faktiske sammensetningen av befolkningen i området. Andelen minoritetsmedlemmer eller innvandrere på bostedet står da som regel i sentrum for interessen.

Clark (2002) kartlegger for eksempel preferansene til hvite, svarte, spansktalende og asiatiske hushold som flyttet mellom områder i Los Angeles på 1980-tallet og hvorvidt de blir boende i områder som svarer til deres preferanser. Undersøkelsen viser at hvite og spansktalende kommer nærmest til å realisere sine preferanser. Om lag en tredel av utvalget oppgir imidlertid at de ikke har noen bestemt preferanse for hvordan nabolaget skal være sammensatt. Det viser seg likevel at flertallet av disse personene også i realiteten foretrekker områder der deres egen gruppe er i flertall.

I en undersøkelse fra Toronto i Canada finner likeledes Fong og Chan (2010) at kinesiske og indiske innvandrere med preferanser for nærhet til familie, venner og innvandrerbutikker har større sjanse for å bli boende i områder der andelen innvandrere av egen landbakgrunn er høy. Andre faktorer som øker sjansen for å

bo i slike områder er for kinesere å ha benyttet kinesiske eiendomsめklere i boligjakten og for indere å ha benyttet nettverk av familie og venner til å innhente informasjon om boliger. Inntektens størrelse synes derimot å ha liten betydning for valget av bosted. Dette forklares ved at canadisk sosialpolitikk angivelig har motvirket sosiale forskjeller på boligmarkedet. Sjansene for å bo i områder med mange innvandrere av egen bakgrunn er for inderes vedkommende større blant unge, lavt utdannede og gifte. Å ha vært utsatt for diskriminering synes i denne undersøkelsen ikke å ha noen sammenheng med sjansene for å bo i innvandrer-tette områder.

Den danske boligstudien undersøkte også betydningen av innvandrernes preferanser for det faktiske bosettingsmønsteret. Skifter Andersen (2006) fant at personer som foretrekker å bo i områder med en innvandrerandel på en halvpart eller mer, eller som ønsker at familie og venner skal bo i samme boligområde som en selv eller i gangavstand, har høyere sannsynlighet for å flytte til et innvandrer-tett område. Ressurssterke hushold (i form medlemmer med god inntekt og utdanning) har på den annen side redusert sjanse for å flytte til slike områder. Det later imidlertid til at flyttingene som rapporteres, er foretatt *før* preferansene er kartlagt. I så tilfelle kan preferansene like gjerne være et resultat av flyttingen som det motsatte. De registerbaserte ressursdataene som inngår i studien, er imidlertid upåvirket av flyttingen.

Svake økonomiske ressurser kjennetegner imidlertid ikke alltid innvandrere bosatt i innvandrer-tette områder. Logan, Alba og Zhang (2002) viser dette i en studie av utvalgte landgrupper i New York og Los Angeles. De fant at å være utenlandsfødt, ha dårlige ferdigheter i engelsk eller lav utdanning økte sjansen for å bo i en innvandrer-enklave. Effekten av husholdets økonomiske ressurser var på den annen side mer tvetydig. For seks av nasjonalitetene betød svak økonomi økte sjanser for å bo i et innvandrer-tett område, mens inntektens størrelse hadde liten eller ingen betydning for seks andre nasjonaliteter. For tre velstående grupper (koreanere og filippinere i New York og vietnamesere i Los Angeles) bidro god økonomi til å øke sjansen for å bli boende i innvandrer-enklaven. Artikkelenes hovedtese at innvandrer-tette områder kan være av ulik beskaffenhet, ble således styrket. I noen områder er valget av bosted midlertidig og i stor grad påtvunget utenfra. I andre områder er det snarere snakk om frivillige sammenslutninger av velstående innvandrere på varig basis. Her er innbyggernes valg av bosted i pakt med egne preferanser.

I neste avsnitt redegjør vi for dataene vi vil benytte for å belyse innvandreres preferanser for å bo tett sammen med andre innvandrere i Norge. Vi redegjør kort for metodene som anvendes i artikkelen og presenterer deretter empirien i form av enkle to- og treveis fordelinger og multivariate modeller. Siktemålet er i første omgang å beskrive forhold som påvirker preferansene. Senere settes søkelyset på spørsmålet om preferansenes evne til å predikere den faktiske innvandrerandelen på bostedet. Så langt vi har kjennskap til, er disse spørsmålene ikke tidligere undersøkt med norske data. Artikkelen avsluttes med en drøfting av de viktigste funnene.

4. Data

Vår analyse bygger på intervjudata fra Statistisk sentralbyrå (SSBs) siste levekårsundersøkelse blant innvandrere i 2005/2006. Undersøkelsen omfatter et representativt utvalg av innvandrere og deres norskfødte barn i alder 16-70 år med bakgrunn fra Bosnia-Hercegovina, Serbia-Montenegro, Tyrkia, Irak, Iran, Pakistan, Vietnam, Sri Lanka, Somalia og Chile. Innvandrere defineres som utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre. Alle hadde minst to års botid i Norge da de ble intervjuet. Utvalget omfatter også 9 prosent norskfødte med to utenlandsfødte foreldre, de fleste med bakgrunn fra Pakistan, Vietnam og Tyrkia. I alt utgjorde utvalget 3053 personer.

Spørreskjemaene ble oversatt til hovedspråkene i de aktuelle landene, og personer som behersket språkene ble rekruttert til intervjuere. Alle fikk mulighet til å bli intervjuet på sitt eller foreldrenes morsmål. Undersøkelsen oppnådde en svarprosent på 64,2 (Gulløy 2008). Tema som ble dekket i undersøkelsen, var arbeid og arbeidsmiljø, utdanning, økonomi, bolig, språk, helse, sosial kontakt, familie, religion, organisasjoner og fritid. Resultater fra undersøkelsen er publisert i flere rapporter (Blom og Henriksen 2008; Blom 2008, 2010a; Tronstad 2009; Henriksen 2010).

Fordelen med intervjudata framfor registerdata er at de potensielt gir et inntak til subjektive sider ved respondentene, som oppfatninger og verdier. Dette er helt avgjørende når temaer som personlige preferanser ønskes belyst. Ulempen ved intervjudata er selvfølgelig at de er beheftet med feilkilder som frafall, utvalgs-skjevhet og målefeil, men heller ikke registerdata er uten feil av ulike slag. Fordi landgruppene ble trukket med ulik sannsynlighet, er resultatene (unntatt i tabell 1 og 2) veid med den inverse verdi av trekkesannsynligheten slik at hver gruppe influerer på tallene for utvalget samlet i henhold til gruppenes størrelse i befolkningen.

5. Variabler

Tabell 5.1 presenterer variablene som inngår i analysene. Tabellen inneholder opplysninger om hvordan variabelenes svaralternativer er kodet, deres høyeste og laveste verdier, gjennomsnitt og standardavvik. Noen variabler er hentet fra register, andre fra intervju. *Kjønn, alder, landbakgrunn* (eget eller foreldres utenlandske fødeland), *botid og innvandrerandel i grunnkretsen der respondenten bodde på intervjutidspunktet* er alle basert på register, mens variabler som *bostedspreferanser, utdanningsnivå og sju av åtte additive indekser* er basert på data fra intervju. Variabler som kombinerer opplysninger fra intervju og register, er *oppvekststed i utlandet, innvandringsgrunn og indeks for økonomisk styrke*.

Tabell 5.1. Beskrivelse av variablene som inngår i analysene, gjennomsnitt og standardavvik

Variabler	Beskrivelse	Gjennomsnitt	Standardavvik
Avhengige variabler			
Ideell innvandrerandel	1=Noen få, 2=Under halvparten, 3=Minst halvparten, 4=Uten betydning/vet ikke	2,84	1,29
Ønsket endring i andelen	1=Færre, 2=Omtrent som i dag, 3=Flere, 4=Uten betydning/vet ikke	2,92	1,05
Andel innvandrere med ikke-vestlig landbakgrunn i grunnkretsen	Kontinuerlig, 0-81 prosent. Gjelder innvandrere og deres norsk-fødte barn med bakgrunn fra Øst-Europa, Asia med Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika	22,09	18,72
Demografiske variabler			
Kjønn	1=Mann, 2=Kvinne	1,45	0,50
Alder	Kontinuerlig, 16-70 år, ved utgangen av 2005	35,75	12,38
Landbakgrunn	1=Bosnia-Hercegovina, 2=Serbia-Montenegro, 3=Tyrkia, 4=Irak, 5=Iran, 6=Pakistan, 7=Vietnam, 8=Sri Lanka, 9=Somalia, 10=Chile	5,42	2,85
Oppvekststed i utlandet	1=På landsbygda, 2=I en småby, 3=I en storby, 4=Annet sted i utlandet, 5=I Norge	2,64	1,10
Innvandringsgrunn	1=Familiegrunner, 2=Fluktgrunner, 3=Utdanningsgrunner, 4=Arbeidsgrunner, 5=Andre grunner, 6=Ikke innvandret	2,25	1,40
Ressursvariabler			
Utdanningsnivå	1=Ikke fullført noen utdanning, 2=Grunnskole eller mindre, 3=Videregående, 1 år, 4=Videregående, 2 år+, 5=Høyere utdanning, 1-2 år, 6=Høyere utdanning, 3-4 år, 7=Høyere utdanning, 5 år+	3,62	1,71
Norskferdighet	Additiv indeks, 0-30	22,70	6,42
Økonomisk styrke	Additiv indeks, 0-13	7,97	3,14
Boligstatus	Additiv indeks, 0-8	5,46	1,74
Variabler for kulturell og sosial integrasjon			
Botid	Kontinuerlig, 2-50. For norskfødte: botid=alder	13,02	7,32
Tilknytning til Norge	Additiv indeks, 0-17	8,30	2,84
Tilknytning til opprinnelseslandet	Additiv indeks, 0-12	4,38	2,23
Etnisk samhold i eksil	Additiv indeks, 0-6	1,38	1,19
Andre variabler			
Religiøsitet	Additiv indeks, 0-7	3,88	2,02
Opplevd diskriminering	Additiv indeks, 0-8	0,98	1,38

De åtte enkle additive indeksene er konstruert på grunnlag av et varierende antall indikatorer (variabler). Graden av intern konsistens mellom indikatorene i hver indeks er undersøkt ved Chronbachs alfa som varierer mellom 0 og 1 på bakgrunn av den gjennomsnittlige korrelasjonen mellom indikatorene og antall indikatorer. Høye alfaverdier indikerer høy konsistens. Ifølge Berglund (2004) eksisterer det ingen kritiske grenseverdier for Chronbachs alfa i forbindelse med indekskonstruksjon, men det foreligger "skjønnsmessige kriterier" avhengig av hvilke fenomen en ønsker å måle. Ved måling av ideologisk orientering anbefales en $\alpha \geq 0,5$. Nærmere opplysninger om indeksene og hvilke indikatorer som inngår i dem, er presentert i tabell 5.2. Som tabellen viser, er Chronbachs alfa under 0,5 i to av indeksene.

Tabell 5.2. Beskrivelse av indeksene som inngår i analysene, enkeltindikatorer og intern konsistens.

Variabel (indeks)	Enkeltindikatorer	Chronbachs alfa
Norskferdighet	Egenvurdert generelle norskferdigheter=0-5 Ferdighet i å oppfatte nyheter på radio og tv=0-5 Ferdighet i å lese norske aviser=0-5 Ferdighet i å snakke med nordmenn på gaten=0-5 Ferdighet i å svare skriftlig på avisannonse om arbeid=0-5 Ferdighet i å snakke med lege om helseproblemer=0-5	0,97
Økonomisk styrke	Egen brutto inntekt "forrige år" (2004 eller 2005), intervju=0-3 Husholdets brutto inntekt "forrige år", intervju=0-3 Registrert inntekt 2005, egen og husholdets=0-3 Aldri vansker med løpende utgifter siste 12 måneder=1 Klarer uforutsett regning på 5000 kroner=1 Disponerer privatbil=1 Disponerer pc=1	0,74
Boligstatus	Bor i frittliggende hus, rekke- eller kjedehus=1 Bor i eierbolig (selveier eller borettslag)=1 Boligen er romslig etter objektive kriterier (rom vs. personer)=1 Boligen er passe stor etter subjektive kriterier=1 Ikke trekkfulle beboelsesrom=1 Ikke råte, mugg eller sopp i beboelsesrom=1 Ikke gatestøy inne i boligen=1 Ikke plagsom gatestøy utenfor boligen=1	0,57
Tilknytning til Norge	Innvandret i førskolealder ifølge intervju=1 Ønsker ikke retur til hjemlandet=1 Føler samhørighet med Norge=1-7 Ektefelle/samboer er norskfødt=1 Ektefelle/samboers foreldre er norskfødte. Begge=1 Har gått på skole i Norge=1 Har gode venner som er norske=1 Er medlem av idrettslag=1 Har stemt ved kommunevalg=1 Har stemt ved stortingsvalg=1 Er norsk statsborger=1	0,57
Tilknytning til opprinnelseslandet	Eier bolig eller fritidshus i utlandet=1 Forventer retur til opprinnelseslandet=1-4 Eier jord, forretning eller annen virksomhet i oppr.landet=1 Gir økonomisk hjelp til opprinnelseslandet=1-3 Har besøkt familien i opprinnelseslandet siste fem år=1 Har gått på skole i andre land enn Norge=1 Har lest bok siste 7 dager på annet språk enn norsk=1 Leste avis i går på annet språk enn norsk=1 Leste nyheter på Internett i går på utenlandsk nettsted=1	0,43
Etnisk samhold i eksil	Hadde familie/venner i Norge ved ankomst=1-6 Har bare venner med innvandrerbakgrunn=1 Har bare naboer med innvandrerbakgrunn=1	0,43
Religiøsitet	Er religiøst oppdratt=1 Har religiøs tilhørighet også i dag=1 Viktigheten av religion i livet (10-pkt omgjort til 3-pkt)=0-2 Deltakelse i religiøse møter. Antall siste år. (Omgjort til 3-pkt)=0-2 Medlem av menighet eller religiøs forening=1	0,74
Opplevd diskriminering	Ved kjøp eller leie av bolig. Helt sikker=2, har mistanke=1 Arbeidsløs i periode siste 12 mnd pga. diskriminering=1 Avslag på arbeid siste 5 år pga utenlandsk bakgrunn=1 Dårlig behandlet ved arbeidsformidlingen=1 Opplevd forulemping eller trakassering på jobb=1 Opplevd dårlig behandling på skolen=1 Har blitt nektet kreditt/lån siste år=1 Har fått dårlig behandling i helsevesenet=1 Har blitt nektet adgang til utested siste år=1	0,52

6. Metode

I de multivariate analysene av preferanser benyttes *multinomisk logistisk regresjon* (Agresti 1996). Dette er et verktøy som i prinsippet opererer på samme måte som ”vanlig” (binomisk) logistisk regresjon, men utfallsvariabelen (den avhengige) har flere verdier enn de to som benyttes der. Utfallsvariabelen er en nominalvariabel, hvilket betyr at verdiene ikke kan rangeres, men utgjør sideordnede, likeverdige alternativer. Én av disse settes til referansekategori. Parameterestimaterne som beregnes i modellen, representerer logoddsen for forskjellige utfall på den avhengige variabelen relativt til referanseutfallet.

Odds uttrykker forholdet mellom antall ”vellykkede” og ”mislykkede” utfall i en serie trekninger - i dette tilfelle om respondenten velger det ene eller andre eller tredje svaralternativet på preferansespørsmålene i stedet for alternativet som utgjør referansekategorien. I logistisk regresjon er det logaritmen til odds for et vellykket utfall som modelleres. I tabellene presenteres parameterestimaterne sammen med Wald *kji*-kvadrat som er kvadratet av kvotienten mellom estimatet og standardfeilen. Jo større *kji*-kvadrat, desto mer signifikant er estimatet.

Forklaringsvariablene i modellene kan være kategoriske eller kontinuerlige. For de *kategoriske* variablene defineres en verdi som referanseverdien. Parametrene som estimeres for de øvrige verdiene på forklaringsvariabelen, uttrykker den forventede effekten av å anta disse relativt til referanseverdien. Negative estimater viser at odds for det respektive utfallet er lavere enn for referanseverdien. For de *kontinuerlige* variablene uttrykker estimatene den forventede effekten av en enhets økning av forklaringsvariabelen. Estimater med negativt fortegn på de kontinuerlige variablene viser at odds for et bestemt utfall, relativt til referanseutfallet, synker med økende verdier på forklaringsvariabelen.

Hvilke bakgrunnsfaktorer som best predikerer *innvandrерandelen* på bostedet, estimeres ved hjelp av *multippel regresjon* ved minste kvadraters metode (OLS). Den avhengige variabelen er her kontinuerlig. Tabellen gjengir ustandardiserte regresjonskoeffisienter og deres standardavvik. Koeffisientene viser forventningen om endring i den avhengige variabelen ved en gitt verdi på den uavhengige variabelen relativt til referanseverdien (ved kategoriske forklaringsvariabler) eller ved ett trinns økning av den uavhengige variabelen (ved kontinuerlige forklaringsvariabler).

Parameteren R^2 uttrykker andelen av variasjonen i den avhengige variabelen som forklares av de uavhengige variablene i regresjonsmodellen. Ettersom R^2 alltid vil øke ved innføring av flere forklaringsvariabler, gjengir vi i stedet justert R^2 som vil synke eller unnlate å øke ved innføring av forklaringsvariabler som ikke reelt forbedrer tilpasningen til data.

Variabelen for innvandrерandel på bostedet er generert fra grunnkretsen der respondenten er registrert bosatt mens øvrige data er individbaserte. At data slik representerer på to ulike nivåer, ville kunne tilsi bruk av flernivåanalyse. Dette er imidlertid ikke mulig da variabelen for grunnkrets ble slettet i forbindelse med anonymiseringen av datamaterialet. Opplysningene om innvandrерandelen på bostedet må således behandles som om det var individvariabler. Noen vesentlig feilkilde representerer ikke dette da tallet på respondenter bosatt i samme grunnkrets var gjennomgående lavt. Selv i Oslo oversteg det bare unntaksvis ti personer i enkelte grunnkretser i øst.

7. Ideell innvandrерandel i boområdet - enkel tabellanalyse

I undersøkelsen Levekår blant innvandrere 2005/2006 ble det stilt to spørsmål med sikte på å kartlegge innvandreres preferanser for å bo i nærheten av andre med innvandrerbakgrunn. Det første lød: *"Hvor mange innvandrere med bakgrunn fra samme land som deg selv synes du ville være det ideelle i ditt boområde?"*. Respondenten fikk velge mellom følgende svaralternativer: *"Noen få"*, *"Under halvparten"*, *"Om lag halvparten"*, *"Over halvparten"* og *"Andelen er uten betydning for meg"*. Svarmulighetene *"Vet ikke"* og *"Vil ikke svare"* forelå også uten at det ble annonsert for respondenten. Tabell 7.1 viser svarfordelingen.

Tabell 7.1. Ideell andel innvandrere, med bakgrunn fra samme land som respondenten selv, i boområdet. Prosent

	Prosent
Noen få	28
Under halvparten	8
Om lag halvparten	7
Over halvparten	8
Andelen er uten betydning for meg	40
Vet ikke/vil ikke svare	9
I alt	100
N	3 053

Flest innvandrere, hele 40 prosent, svarer at innvandrерandelen i boområdet ikke betyr noe for dem. Det kan innebære at de er likegyldig til hele problemstillingen, eller at de virkelig er nøytrale til om de bor i et område med få eller mange andre innvandrere. I tillegg svarer 9 prosent at de "ikke vet". Med en litt forenklet karakteristikk er dermed 49 prosent "indifferente" til å velge side i spørsmålet.

Nær tre av ti (28 prosent) av alle innvandrerne i undersøkelsen mener at den ideelle innvandrерandelen i eget boområde er "noen få". De øvrige respondentene fordeler seg med knapt én av ti (7-8 prosent) på hvert av de tre resterende svaralternativene "under halvparten", "om lag halvparten" og "over halvparten". Det betyr at til sammen 15 prosent av innvandrerne (eller én av seks) ser det som ideelt å bo i et område som de fleste vil oppfatte som "innvandrerrett", idet minst halvparten har innvandrerbakgrunn.

Vi noterer for øvrig at spørsmålet ikke handler om nærhet til innvandrere generelt, men til innvandrere med bakgrunn fra samme land som respondenten selv. Vi vet ikke sikkert om alle respondenter har merket seg denne forskjellen eller lagt noen særlig vekt på den. Svarfordelingen var ikke meget forskjellig da SSB stilte samme spørsmål - uten referanse til egen landbakgrunn - i levekårsundersøkelsen blant innvandrere i 1996 (Gulløy, Blom og Ritland 1997). Den gang mente bare 2 prosent av respondentene at over en halvpart innvandrere ville være ideelt i boområdet, mot 8 prosent i 2005/2006. At Bosnia og Irak ikke var med i undersøkelsen i 1996, forklarer ikke forskjellen. Økningen kan skyldes at spørsmålet har tillegget om bakgrunn fra samme land i 2005/2006.

Tabell 7.2 viser hvordan det første preferansespørsmålet om ideell innvandrерandel i boområdet varierer etter kjønn, alder og landbakgrunn. Det er de samme bakgrunnsvariablene som senere opptre som kontrollvariabler i multivariate analyser. Vi har slått sammen svarkategoriene "om lag halvparten" og "over halvparten" til "minst halvparten" og "andelen er uten betydning for meg" og "vet ikke" til "indifferent".

Tabell 7.2. Ideell innvandrерandel i boområdet etter kjønn, alder og landbakgrunn. Prosent

	Noen få	Under halve	Halve +	Indifferent	Alle	Antall
I alt	28	8	15	49	100	3 053
Kjønn						
Mann	28	9	14	49	100	1 681
Kvinne	28	8	16	49	101	1 372
Alder						
16-24 år	26	10	13	51	100	675
25-39 år	28	10	15	46	99	1 212
40-54 år	28	6	15	51	100	921
55-70 år	26	5	21	48	100	245
Landbakgrunn						
Bosnia-Hercegovina	20	4	15	61	100	333
Serbia-Montenegro	35	9	17	40	101	288
Tyrkia	20	9	14	57	100	297
Irak	40	11	16	33	100	357
Iran	28	4	22	46	100	270
Pakistan	22	11	13	53	99	308
Vietnam	35	6	13	45	99	314
Sri Lanka	32	13	14	41	100	353
Somalia	24	11	20	45	100	245
Chile	21	3	5	71	100	288

Variasjonen etter *kjønn* er, som vi ser, minimal. Når det gjelder *alder*, er det en tendens til at andelen som velger svaralternativet ”under halve”, synker med økende alder, mens andelen som syns den ideelle innvandrерandelen på bostedet er en halv eller over, tenderer til å stige.

Etter *landbakgrunn* er det betydelige forskjeller i svarene. Lengst i retning av å anbefale en halvpart eller mer går iranere (22 prosent) og somaliere (20 prosent), mens chilenerne velger den motsatte ytterligheten idet bare 5 prosent ser en så høy innvandrерandel som ideelt. Overraskende nok er det irakere - gruppen med kortest botid - som i størst grad slutter opp om idealet med ”noen få” innvandrere på bostedet. Chilenerne og bosniere er landgruppene som i størst grad stiller seg indifferente til spørsmålet (henholdsvis 71 og 61 prosent). Begge er blant de mer velintegrerte i det norske samfunnet. Det samme gjelder srilankere som er den av landgruppene som i størst mon velger ”under halve” som ideal (13 prosent).

Data for segregasjon i Oslo viser for øvrig at disse fordelingene i liten grad speiler det faktiske segregasjonsnivået for de enkelte nasjonalitetene. Den mest segregerte av de større minoritetsgruppene i Oslo er for eksempel srilankere, mens iranere og somaliere er noe mindre segregert (Blom 2012).

8. Ønsket innvandrerandel i boområdet - mer enkel tabellanalyse

Det andre spørsmålet om bostedspreferanser hadde ordlyden: *"Mener du at det burde være flere, færre eller omtrent som i dag?"*. Svaralternativene var *"flere"*, *"færre"* og *"omtrent som i dag"*, i tillegg til *"andelen er uten betydning for meg"*. *"Vet ikke"* og *"vil ikke svare"* forelå som alternativer uten å bli nevnt for respondenten. Som sitatet viser, er spørsmålet noe ufullstendig i formen, idet det stilles like etter spørsmålet om ideell innvandrerandel og forutsetter konteksten fra dette spørsmålet.¹ Hvorvidt spørsmålet dreier seg om antall eller andel er noe uklart idet to av svaralternativene peker mot antall (*"flere"*, *"færre"*), mens et tredje inneholder ordet *"andel"*. Dette er imidlertid i praksis underordnet idet realiteten er den samme enten spørsmålet refererer til antall eller andel. Også spørsmålet om ideell innvandrerandel er noe tvetydig når det gjelder dette, idet svaralternativet *"noen få"* impliserer antall, mens de øvrige alternativene eksplisitt refererer til andel. Tabell 8.1 viser svarfordelingen på det andre preferansespørsmålet.

Tabell 8.1. Ønsket endring i tallet på innvandrere med bakgrunn fra samme land som respondenten selv i boområdet. Prosent

	Prosent
Flere	20
Færre	11
Omtrent som i dag	28
Andelen er uten betydning for meg	34
Vet ikke/vil ikke svare	7
I alt	100
N	3 053

20 prosent synes det bør bli flere, mens 11 prosent synes det bør bli færre. Flest mener at situasjonen bør være *"omtrent som i dag"* (28 prosent) eller at andelen er uten betydning for dem (34 prosent). 7 prosent svarer *"vet ikke"*.

Også dette spørsmålet ble stilt i undersøkelsen i 1996, men da med referanse til innvandrere i sin alminnelighet. Den gang var andelen som svarte *"flere"*, lavere enn andelen som svarte *"færre"* (henholdsvis 9 og 15 prosent). Heller ikke her kan det utelukkes at endringen i spørsmålets ordlyd bidro til endringen i svarfordelingen. At Bosnia og Irak ikke var med i 1996, kan heller ikke her forklare forskjellen.

Tabell 8.2. Ønsket endring i tallet på innvandrere i boområdet etter kjønn, alder og landbakgrunn. Prosent

	Færre	Som i dag	Flere	Indifferent	Alle	Antall
I alt	11	28	20	41	100	3 053
Kjønn						
Mann	11	28	19	42	100	1 681
Kvinne	11	29	21	40	101	1 372
Alder						
16-24 år	10	31	18	41	100	675
25-39 år	12	26	20	41	99	1 212
40-54 år	8	28	21	42	99	921
55-70 år	12	33	18	38	101	245
Landbakgrunn						
Bosnia-Hercegovina	3	36	25	37	101	333
Serbia-Montenegro	4	33	19	44	100	288
Tyrkia	15	26	23	36	100	297
Irak	11	24	18	47	100	357
Iran	7	23	30	40	100	270
Pakistan	19	30	8	43	100	308
Vietnam	5	36	19	40	100	314
Sri Lanka	18	27	20	35	100	353
Somalia	13	18	31	38	100	245
Chile	7	28	13	52	100	288

¹ En fullstendig versjon av spørsmålet (med underforståtte ord gjort eksplisitte) ville være dette: *"Mener du at innvandrerne i ditt boområde, med bakgrunn fra samme land som deg selv, burde være flere, færre eller omtrent like mange som i dag?"*

Tabell 8.2 viser hvordan svarene på det andre preferansespørsmålet varierer etter kjønn, alder og landbakgrunn. Vi har på nytt slått sammen svarene ”andelen er uten betydning for meg” og ”vet ikke”.

Tabellen viser at *kjønn* ikke betyr noe for svarene på spørsmålet. Vi finner heller ikke noen systematisk trend etter *alder*. Som for spørsmålet om ideell innvandrerandel varierer svarene imidlertid betydelig etter *landbakgrunn*. Det er somaliere og iranere som i størst grad (rundt 30 prosent) ønsker seg flere innvandrere i boområdet. De samme to gruppene gikk også lengst når det gjelder å betrakte en innvandrerandel på 50 prosent eller mer som ideelt (jf. tabell 7.2). Pakistanere har den laveste andelen (8 prosent) som ønsker flere innvandrere i boområdet og den høyeste andelen (19 prosent) som ønsker færre. Chilenerne utmerker seg også her med flest indifferente (52 prosent), mens srilankere er minst tilbøyelige til å følge chilenerne i dette. Srilankere er i stedet på andreplass (18 prosent) når det gjelder å mene det bør bli færre innvandrere i boområdet.

Hvordan svarene på de to preferansespørsmålene forholder seg til hverandre, framgår av tabell 8.3, der fordelingen av svar mellom de 16 mulige svarkombinasjonene er vist i prosent. Én av tre stiller seg likegyldig til begge spørsmålene eller svarer at de ikke vet. Dermed er det 12 prosent som mener ”noen få” innvandrere er det ideelle og at innvandretallet bør være ”omtrent som i dag”. På tredje plass (9 prosent) kommer kombinasjonen av en indifferent holdning til spørsmålet om ideell innvandrerandel og et ønske om status quo når det gjelder spørsmålet hvor mange innvandrere det bør være. Over halvparten (54 prosent) inntar med andre ord forsiktige standpunkter orientert mot status quo, lave innvandrerandeler eller nøytralitet til spørsmålene.

Tabell 8.3. Ideell innvandrerandel i boområdet etter ønsket endring i tallet på innvandrere i boområdet. Matrise, prosentuert i begge retninger

Ideell andel/Ønsket andel	Færre	Omtrent som i dag	Flere	Indifferent	I alt	N
Noen få	5	12	6	5	28	857
Under halvparten	2	3	2	1	8	253
Halvparten eller over	2	4	7	2	15	450
Indifferent	2	9	5	33	49	1 493
I alt	11	28	20	41	100	
N	312	863	622	1 256		3 053

En klart avvikende svarkombinasjon dukker først opp på fjerde plass i oppslutning idet 7 prosent mener den ideelle innvandrerandelen er minst en halvpart og at det bør bli flere innvandrere med respondentens egen landbakgrunn i boområdet. Denne svarkombinasjonen er den som i størst grad favoriserer en hopning av innvandrere. Det diametralt motsatte standpunktet har oppslutning fra 5 prosent idet ”noen få” innvandrere betraktes som det ideelle kombinert med et ønske om færre innvandrere i boområdet.

9. Hypoteser om sammenhenger

I avsnittene nedenfor undersøker vi mulige sammenhenger mellom karakteristika ved respondentene i vår undersøkelse og preferansene de gir uttrykk for med hensyn til innvandrerrett bosetting. Før vi lar empirien tale, formulerer vi noen forventninger. Begrunnelsen for de fleste forventningene er å finne i avsnittet foran der tidligere litteratur på feltet er oppsummert.

Når det gjelder *oppvekststedets* betydning, er vår antakelse at oppvekst i større byer vil være mer preget av individualisme og moderne verdier enn oppvekst på landsbygda i opprinnelseslandet. Impulsen til å søke sammen med andre innvandrere i samme situasjon vil dermed kunne antas å være svakere blant innvandrere med urban bakgrunn. Det vil trolig også gjelde norskfødte med innvandrerforeldre, som kjenner det norske samfunnet fra barnsben av. I den grad *innvandringsgrunn* spiller noen rolle for preferansene, er vår forventning at det er de antatt mest sårbare gruppene som reelt eller innbilt har størst behov for innvandrerrett bosetting. Det er således blant flyktninger vi venter at entusiasmen for innvandrerrett bosetting er størst.

Variablene *utdanningsnivå*, *norskferdighet*, *økonomisk styrke* og *boligstatus* er indikatorer på kognitive og materielle ressurser. Innvandrere med ressurser langs disse dimensjonene forventes å være mindre interessert i innvandrerrett bosetting enn innvandrere med færre slike ressurser. Behovet for å søke bostedsnærhet til andre innvandrere er for eksempel trolig mindre blant personer som behersker majoritetsspråket. Utdanningsnivå og norskferdighet har også koplinger til økonomiske ressurser idet begge er viktige innfallsporter til inntektsgivende arbeid (Blom 2010b). Hushold som disponerer tilstrekkelige økonomiske ressurser har større valgmuligheter på boligmarkedet og dermed anledning til å søke seg mot dyrere områder med lavere innslag av andre innvandrere. Boligstatus (-standard) er også en indikator på materiell velstand som normalt vil ha høyere verdier i områder med lav innvandrerandel.

Botid er positivt assosiert med flere av ressursvariablene, men i den grad det har en selvstendig effekt på bostedspreferansene, er det trolig i favør av lavere innvandrer-tetthet på bostedet som følge av bedre integrering. Variabelen *tilknytning til Norge* kombinerer svar på spørsmål om ankomst tidlig i livet, forventning om å bli boende, følelse av samhørighet med Norge, deltagelse i norske valg, norsk statsborgerskap osv. Høye verdier på denne variabelen går formodentlig sammen med preferanse for lav innvandrer-tetthet. Sterk *tilknytning til opprinnelseslandet* antar vi derimot vil trekke i motsatt retning. Det samme gjelder det å ha en atferd og en omgangskrets som preges av *etnisk samhold*, det vil si kontakt med mange andre innvandrere.

Vår antakelse når det gjelder *religiøsitet*, er at innvandrere som skårer høyt på denne variabelen, er sterkere knyttet til opprinnelseslandet og dets kultur enn til norske (overveiende sekulære) verdier. Dermed er de trolig også mer innstilt på nærhet til andre innvandrere enn mindre religiøse personer. Det samme tror vi gjelder personer som har opplevd å bli *diskriminert* på grunn av sin innvandrerbakgrunn - gjerne på flere samfunnsområder. Ydmykelsen som følger av slike opplevelser, kan tenkes å øke ønsket om et tettere fellesskap med andre innvandrere som et "plaster på såret" eller for å beskytte seg mot liknende hendelser i framtiden.

10. Faktorer som påvirker preferansene for ideell innvandrерandel i boområdet

I det følgende undersøker vi hvilke av forventningene framsatt ovenfor som er forenlig med data. Tabell 10.1 presenterer estimatene fra multinomisk logistisk regresjon for effekten av ulike forklaringsvariabler på svarkategoriene for *ideell innvandrерandel i boområdet* når "indifferent" er satt som referansekategori.² I tillegg til forklaringsvariablene som presenteres i tabellen, inngår kjønn, alder og landbakgrunn som kontrollvariabler.

Tabell 10.1. Parameterestimer fra multinomisk logistisk regresjon for faktorer som påvirker innvanderens preferanser når det gjelder den ideelle innvandrерandelen i boområdet.¹ Referanse: Indifferent. Logodds (β) og Wald kji-kvadrat

	Noen få		Under halvparten		Minst halvparten	
	β	Kji-kvadrat	β	Kji-kvadrat	β	Kji-kvadrat
Intercept	-1,77***	16,18	-1,90**	7,74	-1,29*	6,27
Oppvekststed						
I en småby utenlands	0,07	0,24	-0,26	1,46	-0,30†	3,10
I en storby utenlands	-0,04	0,07	-0,53**	6,65	-0,32*	4,09
Annetsted utlands	0,16	0,59	0,23	0,61	0,24	0,93
I Norge (norskfødt)	0,50*	4,33	-0,04	0,01	0,53†	2,91
På landsbygda utenlands	0		0		0	
Innvandringsgrunn						
Flukt	0,22	2,52	0,30	2,08	0,07	0,18
Utdanning	0,26	0,51	-0,40	0,38	0,05	0,01
Arbeid	-0,22	0,52	-0,68	1,61	-0,04	0,01
Andre grunner	0,30	1,94	-0,17	0,23	0,12	0,19
Ikke innvandret (norskfødt)	0		0		0	
Familiegrunner	0		0		0	
Utdanningsnivå	0,04	1,88	0,05	1,29	-0,07†	3,22
Norskferdighet	-0,00	0,02	0,02	2,07	-0,02	2,01
Økonomisk styrke	0,06***	11,26	-0,02	0,54	0,00	0,01
Boligstatus	-0,04	1,47	-0,06	2,00	-0,05	1,93
Botid	0,00	0,03	0,03*	4,88	-0,00	0,01
Tilknytning til Norge	-0,01	0,17	-0,04	1,79	-0,06*	5,31
Tilknytn. til oppr.landet	0,03	1,50	0,06	2,29	0,16***	28,16
Etnisk samhold	0,11*	5,09	0,36***	24,90	0,15**	7,07
Religiøsitet	0,06*	4,71	-0,00	0,01	0,08*	5,59
Opplevd diskriminering	0,09**	6,81	0,06	1,02	0,14***	11,50
-2 Log Likelihood				6 904,35		
N				3 046		

† p<0,10 * p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,001

¹ Modellen kontrollerer for kjønn, alder og landbakgrunn.

Oppvekst i småby eller storby utenlands har en svak negativ effekt på sjansen for å betrakte "minst halvparten" som den ideelle innvandrерandelen i boområdet, omtrent slik vi forventet. Sjansen for å synes "under halvparten" er ideelt, svekkes også ved oppvekst i storby. Som forventet finner vi dessuten en svak økning i sjansen for å synes "noen få" innvandrere i nabolaget er ideelt for norskfødte med innvandrерforeldre.

Vår forventning bekreftes derimot ikke når det gjelder *innvandringsgrunn*. I stedet for at flyktninger favoriserer størst mulig grad av innvandrерtetthet, finner vi ikke at noen av innvandringsgrunnene som vises i tabellen er signifikant forskjellig fra familiegrunner (det vil si -etablering eller -gjenforening) når det gjelder å predikere ideell innvandrерandel i boområdet målt mot et indifferent standpunkt til spørsmålet.

² Det kan være en ulempe at kategorien "indifferent" er utydelig når det gjelder innhold. I så måte ville det vært bedre å velge "noen få" som referanse da det er konseptuelt mer entydig. Imidlertid tyder inspeksjon av data på at det er mindre variasjon etter ulike bakgrunnsvariabler i andelen "indifferent" enn i andelen som har svart "noen få". Ved å velge "noen få" som referansekategori ville en ikke kunne vite om eventuelle signifikante effekter for eksempel i oppslutningen om "minst halvparten" skyldes endringer i referansekategorien "noen få" eller i kategorien som oppviser den signifikante effekten. Å kunne skille mellom disse mulighetene er så sentralt for artikkelens problemstilling at det er verdt å benytte en modell som i større grad muliggjør dette. Det oppnås best ved at en mer konseptuelt "nøytral" kategori velges som referansekategori (selv om også denne kategorien selvfølgelig varierer noe i oppslutning etter bakgrunnsvariablene).

Blant de fire ressursvariablene som inngår i modellen, bekrefter *utdanningsnivå* og *økonomisk styrke* våre forventninger. *Utdanningsnivå* har en svakt signifikant negativ effekt på sjansen for å synes at "minst halvparten" er den ideelle innvandrerandelen i boområdet, mens *økonomisk styrke* øker sannsynligheten for å synes "noen få" innvandrere i boområdet er det ideelle. Verken norskferdighet eller boligstatus framstår med signifikante effekter i modellen.

Når det gjelder *botid*, finner vi en svak positiv effekt på sjansen for å synes at den ideelle innvandrerandelen i boområdet er "under halvparten". Med lang botid styrkes oppfatningen at integreringen går best dersom boområdet preges av en rimelig likevektig fordeling av innvandrere og andre.

Med økende verdier på indeksen for *tilknytning til Norge* følger som ventet redusert sjanse for å synes "minst halvparten" er den ideelle innvandrerandelen i boområdet. Ikke overraskende er virkningen motsatt av indeksen for *tilknytning til opprinnelseslandet*, igjen som ventet. Med økende verdier på denne indeksen følger en markant økning i sjansen for å synes at "minst halvparten" er den ideelle innvandrerandelen i boområdet relativt til et indifferent standpunkt.

Indeks for *etnisk samhold* viser at alle tre svaralternativer, "noen få", "under halvparten" og "minst halvparten" er signifikant mer sannsynlige enn referansealternativet ved økende verdier på indeksen. Effekten er spesielt sterk for alternativet "under halvparten". Vi trodde at økende verdier av etnisk samhold først og fremst ville styrket preferansen for alternativet "minst halvparten". En mulig post hoc-forklaring kan være at mange med høye verdier av etnisk samhold allerede er tilfreds med kontakten innen egen landgruppe og derfor heller vil understreke at andelen ikke bør overstige en halvpart.

Både indeks for *religiøs orientering* og *opplevd diskriminering* viser polariserte effekter idet begge ytterpunktene "noen få" og "minst halvparten" får signifikant høyere tilslutning ved økende indeksverdier enn referanse-kategorien. Preferansen for hvert av de to ytterpunktene er ganske balansert for religiøsitet, med en svak overvekt for "minst halvparten", mens oppslutningen er skjev til fordel for "minst halvparten" for opplevd diskriminering.

I noen kontekster later religion og menighetsarbeid til å fungere kontaktskapende og integrerende, mens den i andre sammenhenger kan bidra til isolasjon og segregering (Loga 2012). Opplevd diskriminering kan på sin side møtes med ulike psykologiske reaksjoner: bagatellisering og glømsel eller mobilisering til individuell eller kollektiv motstand (jf. Hirschman 1970). Av dette kan følge motsatte idealer med hensyn til ønske om nærhet til andre innvandrere i boområdet.

11. Faktorer som påvirker preferansene for ønsket innvandrerfall i boområdet

Vi vender oss til det andre preferansespørsmålet for å undersøke i hvilken grad en multivariat analyse av svarene på dette spørsmålet er forenlige med våre forventninger. Vi benytter igjen multinomisk logistisk regresjon med indifferent som referansekategori (tabell 11.1). Spørsmålets ordlyd er som nevnt ”*Mener du at det burde være flere, færre eller omtrent som i dag?*”, underforstått ”innvandrere med bakgrunn fra samme land som deg selv (-) i ditt boområde”.

Tabell 11.1. Parameterestimer fra multinomisk logistisk regresjon for faktorer som påvirker innvandreres preferanser når det gjelder hvor mange innvandrere i boområdet det burde være.¹ Referanse: Indifferent. Logodds (β) og Wald kji-kvadrat

	Færre		Omtrent som i dag		Flere	
	β	Kji-kvadrat	β	Kji-kvadrat	β	Kji-kvadrat
Intercept	-2,48***	16,72	-1,14**	7,43	-0,59	1,70
Oppvekststed						
I en småby utenlands	0,08	0,14	-0,11	0,55	0,00	0,00
I en storby utenlands	-0,10	0,24	-0,23†	2,90	-0,33*	4,54
Annetsted utlands	-0,14	0,19	0,07	0,10	0,19	0,70
I Norge (norskfødt)	0,92**	8,07	0,18	0,54	0,21	0,48
På landsbygda utenlands	0		0		0	
Innvandringsgrunn						
Flukt	0,48*	5,51	0,10	0,52	-0,02	0,02
Utdanning	0,34	0,53	-0,19	0,24	-0,81	1,69
Arbeid	0,49	1,90	-0,15	0,26	-0,29	0,68
Andre grunner	0,49†	2,79	-0,32	1,80	-0,12	0,23
Ikke innvandret (norskfødt)	0		0		0	
Familiegrunner	0		0		0	
Utdanningsnivå	-0,03	0,40	-0,02	0,45	-0,00	0,01
Norskferdighet	0,02	2,37	-0,01	0,47	-0,02†	2,91
Økonomisk styrke	-0,02	0,35	0,01	0,38	0,02	0,70
Boligstatus	-0,15***	12,76	-0,05†	2,97	-0,09**	6,76
Botid	0,01	0,15	0,02*	4,70	-0,01	0,27
Tilknytning til Norge	0,02	0,34	0,05*	4,61	-0,06**	5,60
Tilknytn. til oppr.landet	0,07*	4,64	0,09**	13,10	0,08**	7,95
Etnisk samhold	0,23**	11,44	0,08†	2,91	0,04	0,65
Religiøsitet	0,07	2,74	0,07*	7,12	0,11***	12,16
Opplevd diskriminering	0,11*	5,08	0,11***	10,75	0,20***	25,71
-2 Log Likelihood				7 364,27		
N				3 046		

† p<0,10 * p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,001

¹Modellen kontrollerer for kjønn, alder og landbakgrunn.

I modellen inngår de samme forklaringsfaktorene som i den foregående analysen, og det kontrolleres for kjønn, alder og landbakgrunn uten at dette vises i tabellen. De bivariate sammenhengene mellom kontrollvariablene og den avhengige variabelen er vist i tabell 8.2.

Betydningen av *oppvekststed* er også denne gangen omtrent som forventet: Oppvekst i storby i opprinnelseslandet - i stedet for på landsbygda - innebærer signifikant lavere tilbøyelighet til å ønske seg flere innvandrere i boområdet målt mot muligheten for å stille seg indifferent til spørsmålet. Vi finner også en svakt negativ effekt på sjansen for å ønske at situasjonen forblir ”omtrent som i dag”. Fødsel og oppvekst i Norge øker for øvrig sjansen for å foretrekke færre innvandrere i boområdet.

Innvandringsgrunn var uten signifikant effekt i analysen av det første preferansespørsmålet (jf. tabell 10.1). Her finner vi at innvandrere som har fått opphold av fluktgrunner - i stedet for av familiegrunner - er signifikant mer tilbøyelige til å foretrekke færre innvandrere i boområdet enn å stille seg indifferent. Dette er stikk motsatt av hva vi forventet da vi antok at flyktninger, som den mest sårbare innvandrerguppen, ville være mest motiverte for nærhet til andre innvandrere. Det er mulig at flyktninger selv oppfatter myndighetenes desentraliserte bosetting av dem rundt om i landet som fordelaktig for språklæring og primær integrering - i det

minste i en første fase. Mange flytter som kjent senere mot større og mer sentrale kommuner (Høydahl 2011). Noen flyktninger kan tenkes å være skeptiske til å bo for tett på andre innvandrere idet de frykter agenter for regimet de har flyktet fra. Innvandrere som ikke lar seg innplassere i kategoriene av innvandringsgrunner, foretrekker for øvrig også færre innvandrere i boområdet ($p < 0,10$).

Når det gjelder de fire variablene som vi oppfatter som ressursvariabler, er de observerte effektene i hovedsak forenlig med våre hypoteser, selv om de konkrete funnene avviker noe fra funnene i den forrige multivariate analysen. Her har vi ingen signifikante effekter av *utdanningsnivå* eller *økonomisk styrke*, men i stedet opptrer indeks for *norskferdighet* som forventet. Med økende ferdighet i norsk svekkes ønsket om flere innvandrere i boområdet. Effekten er imidlertid bare signifikant på 0,10-nivå. Oppgang i *boligstatus* medfører på sin side redusert sjanse for å velge alle tre svaralternativene som vises i tabellen, spesielt ”færre” og ”flere”. Det kan bety at innvandrere med høy boligstatus har lite behov for å endre situasjonen, fordi de i hovedsak er fornøyd med den.

Med økende *botid* øker også tilbøyeligheten til å velge det ”nøytrale” svaret ”omtrent som i dag”. Innvandreren og hennes/hans familie kan etter noen år i landet ha flyttet noen ganger og funnet en balanse mellom ønsker og muligheter på boligmarkedet som føles tilfredsstillende. Da synker også behovet for en annen sammensetning av nærområdet.

Tilknytning til Norge - i form av emosjonell tilhørighet og deltakelse i storsamfunnets institusjoner - reduserer som forventet tilbøyeligheten til å ville ha flere innvandrere i boområdet. I stedet styrkes ønsket om status quo (”omtrent som i dag”). *Tilknytning til opprinnelseslandet* gir et mer uklart bilde, idet alle tre svaralternativer som vises i tabellen, styrkes ved økende verdier på denne indeksen. Estimaten for status quo og ”flere” framtrer imidlertid som de mest signifikante, hvilket i noen grad korresponderer med vår forventning.

Forventningen blir imidlertid ikke bekreftet når det gjelder effekten av *etnisk samhold*. Høye verdier på denne indeksen styrker underlig nok tilbøyeligheten til å ønske *færre* innvandrere med samme bakgrunn som dem selv i boområdet - det motsatte av hva vi trodde. Forklaringen kan tenkes å være at de som skårer høyt på denne variabelen, har nådd et ”metningsnivå” i omgangen med andre innvandrere slik at flere innvandrere i nabolaget ikke lenger står på ønskelisten. Kanskje vil de i stedet ha bedre eller flere relasjoner til folk i majoritetsbefolkningen?

Videre er personer med sterk *religiøs orientering* tilbøyelige til å ønske status quo eller flere innvandrere i nabolaget. Ønsket om flere er mest aksentuert. Dette korresponderer med kunnskapen om at religiøs aktivitet ofte (men ikke alltid) utfoldes i en kollektiv ramme. Motgang i forbindelse med integreringen i tilflyttingslandet kan tenkes å oppmuntre både religiøst engasjement og ønske om flere innvandrere fra eget land i boområdet.

Tilsvarende finner vi at personer som har opplevd (mye) *diskriminering*, er mer tilbøyelig til å foretrekke flere innvandrere i boområdet. Her er alle tre alternativer likevel mer sannsynlig blant diskriminerte enn valget av en indifferent holdning. Frustrasjonen i forbindelse med opplevd diskriminering vil kunne forsterke et ønske om nærhet til andre innvandrere.

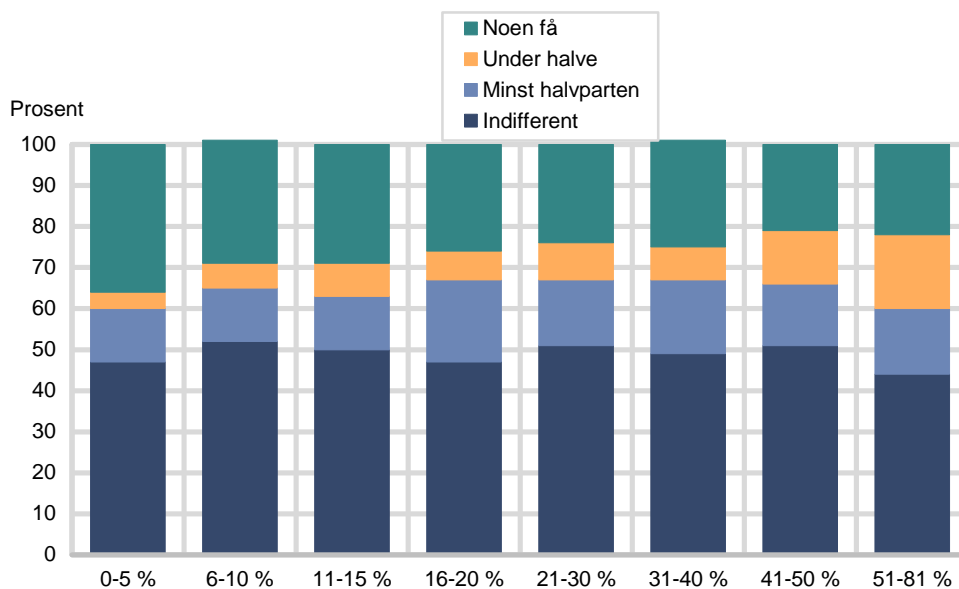
12. Preferanser og faktisk innvandrerandel - innledende undersøkelse

Vi har hittil oppholdt oss ved hvilke faktorer som påvirker preferansene for innvandretett/-spredt bosetting - hvilken andel som er ideell og om det burde være flere eller færre innvandrere i boområdet. Søkelyset har med andre ord vært rettet mot idéplanet. Påkoplete registerdata for andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre gjør det mulig å undersøke hvilke faktorer som rent faktisk er assosiert med innvandrerandelen på bostedet. Vi innleder med å betrakte den enkle toveis sammenhengen mellom de uttrykte preferansene og dette målet for den faktiske innvandrerandelen på bostedet.

Selv om preferansespørsmålene refererer til innvandrere med bakgrunn fra samme land som respondenten selv, legger vi en videre definisjon til grunn for vårt mål for innvandrerandelen. Her inngår innvandrere og deres norskfødte barn med bakgrunn fra Øst-Europa, Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika per 1.1.2006.³ Bostedet er definert som grunnkretsen der respondenten var registrert bosatt på intervju tidspunktet. Dette åpner selvfølgelig for feilkilder idet opplevelsen av hva som er "bostedet", i varierende grad sammenfaller med den aktuelle grunnkretsen. Målet må betraktes som en proxyvariabel for den faktiske innvandrerandelen på bostedet.

Figur 12.1 viser hva innvandrerne svarte på spørsmålet om ideell innvandrerandel i boområdet etter hvilket intervall de befant seg i når det gjaldt den faktiske innvandrerandelen på bostedet. Oppslutningen om de forskjellige svaralternativene er gjengitt langs den vertikale skalaen, mens innvandrerandelen er framstilt langs x-aksen.

Figur 12.1. Preferanser for ideell innvandrerandel i boområdet etter faktisk innvandrerandel¹ i respondentens grunnkrets. Prosent

¹Andel innvandrere og deres norskfødte barn med landbakgrunn fra Øst-Europa, Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika.

Figuren viser at med høy oppslutning om preferansen "noen få" innvandrere i boområdet som det ideelle er den faktiske innvandrerandelen i grunnkretsen der respondenten er bosatt, lav. Etter hvert som oppslutningen om dette svaralternativet

³ Denne gruppen av land ble omtalt som "ikke-vestlige" inntil 1. oktober 2008 da Statistisk sentralbyrå (2008) innførte endringer i noen begreper og betegnelser i innvandrerstatistikken. Blant annet ble det i mange grupperinger innført et skille mellom øst-europere fra land innen og utenfor EU, og bruken av betegnelsen "ikke-vestlig" falt bort. Her er den likevel hentet fram igjen idet data vi benytter, er definert og tilkoplest på et tidspunkt da begrepet fortsatt var i full bruk.

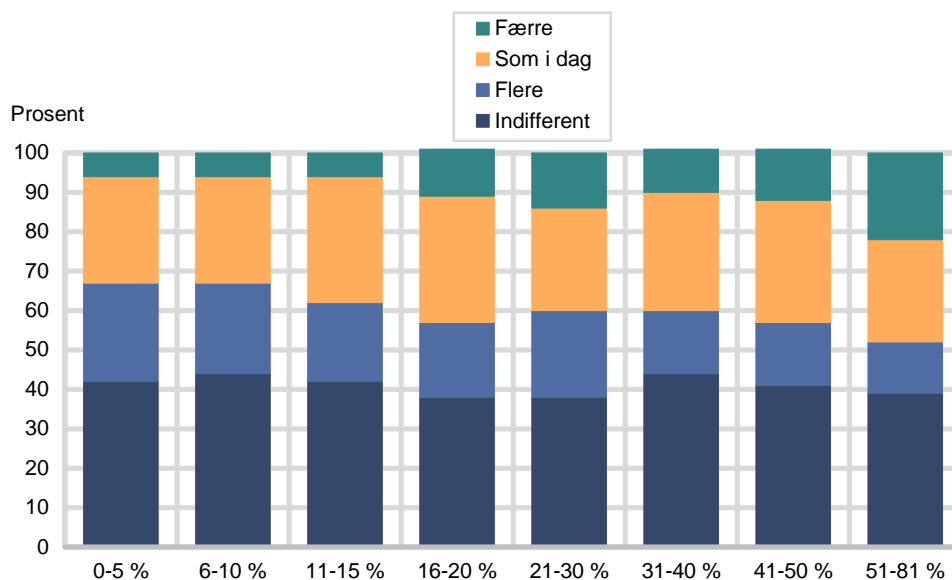
synker, øker samtidig den faktiske (ikke-vestlige) innvandrerandelen. Det er med andre ord en viss *overensstemmelse* mellom innholdet i preferansen ("noen få") og den faktiske innvandrerandelen i boområdet ("lav"). Når nær fire av ti synes "noen få" innvandrere i boområdet er ideelt, ligger den faktiske (ikke-vestlige) innvandrerandelen i intervallet 0-5 prosent. Når oppslutningen om idealet "noen få" er redusert til om lag to av ti, er den faktiske innvandrerandelen oppe i 40 prosent eller mer.

En tilsvarende tendens kan iakttas blant dem som betrakter "*under halvparten*" av innvandrerne i boområdet med bakgrunn fra samme land som dem selv som det ideelle. I preferansen for "*under halvparten*" ligger en aksept av en høyere innvandrerandel enn "noen få". Vi ser da også at den faktiske innvandrerandelen i grunnkretsen - i stedet for å synke, slik den gjør ved økende oppslutning om "noen få" - stiger etter hvert som oppslutningen om "*under halvparten*" øker. Oppslutningen om "*under halvparten*" er som høyest (knappt 20 prosent), når den faktiske innvandrerandelen er over en halvpart.

Blant dem som velger "*minst halvparten*" som den ideelle innvandrerandelen i boområdet, peker det seg imidlertid ikke ut noe klart mønster for den faktiske innvandrerandelen på bostedet. Oppslutningen om "*minst halvparten*" kan svinge mellom 13 og 20 prosent uten at det gir føringer for noe bestemt nivå for den faktiske innvandrerandelen i området der respondenten er bosatt.

Noe tilsvarende kan også sies om følgen av å velge et *indifferent* standpunkt. Andelen som velger dette svaret, fluktuerer rundt en halvpart (fra 44 til 52 prosent i vår figur), men hvorvidt andelen indifferente går opp eller ned synes ikke å ha betydning for den faktiske innvandrerandelen på respondentens bosted.

Figur 12.2. Preferanser for ønsket innvandrerandel i boområdet etter faktisk innvandrerandel¹ i respondentens grunnkrets. Prosent

¹Andel innvandrere og deres norskfødte barn med landbakgrunn fra Øst-Europa, Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika.

Figur 12.2 viser på samme måte innvandrerens oppfatning om det bør bli flere eller færre innvandrere i boområdet eller om andelen bør være uendret og hvorvidt svarene på dette kan kaste lys over variasjonen i den faktiske innvandrerandelen på bostedet.

Av figuren ser vi at vekst i andelen som ønsker *færre* innvandrere i boområdet, går sammen med økt faktisk innvandrerandel på bostedet. Ved en doubling av andelen som foretrekker færre innvandrere fra 6 til 12 prosent, går den faktiske innvandrer-

andelen i grunnkretsen der respondenten er bosatt, opp fra under 16 prosent til mellom 16 og 50 prosent. Med en ytterligere økning i ønsket om færre innvandrere i boområdet, følger en faktisk innvandrerandel på over en halvpart. I dette tilfellet står innholdet i preferansen ("færre") i *motsetning* til den parallelle utviklingen i den faktiske innvandrerandelen (en økning).

En tilsvarende motsetningsfylt tendens kan iakttas når det gjelder utviklingen i preferansen for *flere* innvandrere i boområdet. Her viser figuren at synkende oppslutning om flere innvandrere i boområdet går sammen med økende faktisk innvandrerandel. Ønsket om flere innvandrere i boområdet, halveres parallelt med at den faktiske innvandrerandelen i respondentens grunnkrets øker fra 0-5 prosent til over en halvpart. Preferansene som uttrykkes, både av dem som ønsker færre og dem som ønsker flere innvandrere i boområdet, er således i direkte opposisjon til den faktiske utviklingen.

Figuren viser at det er vanskelig å se liknende mønstre i samspillet mellom andelen som foretrekker status quo med hensyn til innvandrere i boområdet og den faktiske innvandrerandelen på bostedet. Det samme kan sies om de mange som stiller seg indifferente til spørsmålet om innvandrere i boområdet.

13. Hvilke faktorer predikerer best den faktiske innvandrерandelen i boområdet?

Vi har foran avdekket en sammenheng mellom preferansene som innvandrene uttrykker når det gjelder innvandrерandelen i boområdet, og den faktiske innvandrерandelen på bostedet. I dette avsnittet ser vi nærmere på betydningen også av de øvrige faktorer som er presentert foran i de multivariate analysene av preferanser. I stedet for å gå omveien om faktorenes effekt på preferansene undersøker vi direkte faktorenes betydning for den faktiske innvandrерandelen på bostedet. Ved også å inkludere preferansevariablene får vi undersøkt betydningen av preferansene relativt til de øvrige forklaringsfaktorene.

Tabell 13.1. Parameterestimer fra multiplere lineær regresjon (OLS) for effekten av preferanser og andre bakgrunnsvariabler på den faktisk ikke-vestlige innvandrерandelen¹ i respondentens grunnkrets. Regresjonskoeffisienter (B) og standardfeil (SE)

	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
	B	SE	B	SE	B	SE
Konstant	25,57 ***	3,34	24,77 ***	3,33	26,80 ***	3,33
Kjønn (ref: kvinner)						
Mann	-0,36	0,69	-0,28	0,68	-0,37	0,68
Alder	-0,10 **	0,04	-0,10 **	0,04	-0,10 **	0,04
Landbakgrunn						
Bosnia-Hercegovina	-5,48 **	1,66	-5,27 **	1,65	-4,96 **	1,65
Serbia-Montenegro	-2,00	1,68	-1,72	1,67	-1,77	1,67
Tyrkia	-0,24	1,69	-0,12	1,68	-0,64	1,68
Irak	-4,35 **	1,51	-4,15 **	1,51	-4,62 **	1,50
Iran	0,14	1,64	0,47	1,64	0,54	1,63
Pakistan	5,53 ***	1,63	5,53 ***	1,62	4,59 **	1,62
Vietnam	-4,97 **	1,63	-4,62 **	1,63	-4,79 **	1,63
Sri Lanka	5,49 **	1,74	5,43 **	1,73	5,03 **	1,73
Chile	-5,63 **	1,87	-5,27 **	1,87	-5,71 **	1,86
Somalia	0		0		0	
Oppvekststed						
I en småby utenlands	0,32	1,02	0,53	1,02	0,29	1,02
I en storby utenlands	-0,24	0,95	0,01	0,95	-0,39	0,95
Annetsted utenlands	3,75 **	1,44	3,70 **	1,43	3,93 **	1,43
I Norge (norskfødt)	0,20	1,69	0,42	1,68	-0,23	1,68
På landsbygda utenlands	0		0		0	
Innvandringsgrunn						
Flukt	0,42	0,96	0,41	0,96	0,13	0,95
Utdanning	-2,48	2,78	-2,12	2,76	-3,04	2,76
Arbeid	1,33	1,99	1,51	1,98	0,85	1,98
Andre grunner	-0,69	1,55	-0,48	1,54	-1,09	1,54
Ikke innvandret (norskfødt)	0		0		0	
Familiegrunner	0		0		0	
Utdanningsnivå	0,15	0,21	0,15	0,21	0,16	0,21
Norskferdighet	-0,09	0,07	-0,10	0,07	-0,12	0,07
Økonomisk styrke	-0,49 ***	0,13	-0,45 ***	0,13	-0,47 ***	0,13
Boligstatus	-1,14 ***	0,21	-1,12 ***	0,21	-1,11 ***	0,21
Botid	0,36 ***	0,07	0,35 ***	0,07	0,35 ***	0,07
Tilknytning til Norge	0,04	0,15	0,06	0,15	0,00	0,15
Tilknytn. til oppr.landet	0,41 *	0,17	0,39 *	0,17	0,42 *	0,17
Etnisk samhold	3,22 ***	0,33	3,09 ***	0,33	3,12 ***	0,33
Religiøsitet	0,57 **	0,19	0,59 **	0,19	0,60 **	0,19
Opplevd diskriminering	-0,38	0,25	-0,37	0,25	-0,31	0,25
Ideell innvandrерandel						
Noen få			-1,66 *	0,76		
Under halvparten			5,85 ***	1,19		
Minst halvparten			0,68	0,95		
Indifferent			0			
Ønsket innvandrерandel						
Færre					5,00 ***	1,10
Omtrent som i dag					-0,53	0,77
Flere					-3,35 ***	0,88
Indifferent					0	
Justert R ²	0,174		0,183		0,186	
N	3 042		3 042		3 042	

* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,001

¹Andel innvandrere og deres norskfødte barn med landbakgrunn fra Øst-Europa, Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika.

En slik tilnærming innebærer ikke nødvendigvis at vi tror egenskaper ved respondentene ”produserer” innvandrerandelen på bostedet i kausal forstand, selv om respondentene inngår i befolkningen som genererer innvandrerprosentene. Det kan like gjerne være egenskaper ved områdene eller boligene i områdene som trekker til seg innvandrere med bestemte karakteristika. Vi foretrekker derfor å betrakte analysen som et forsøk på å *predikere* innvandrerandelen på bostedet ved hjelp av egenskaper ved innvandrerne som bor der.

Med den kontinuerlige variabelen for innvandrerandel som avhengig variabel er det multippel lineær regresjon (OLS) som egner seg best som analysemetode. Tabell 13.1 viser tre modeller med et antall bakgrunnsvariabler. Modell 1 representerer grunnmodellen mens de to andre supplerer med hver sin preferansevariabel. Modellene forklarer hver for seg i underkant av 20 prosent av variasjonen i innvandrerandelen på bostedet.

Analysen viser at *kjønn* ikke bidrar signifikant til å predikere innvandrerandelen på bostedet. *Alder* har derimot en negativ effekt på innvandrerandelen. Alder tatt som andregradsledd har ingen statistisk signifikant effekt.

Signifikante effekter forekommer imidlertid i tilknytning til *landbakgrunn* der somaliere er satt til referansegruppe. Både pakistansk og srilankisk landbakgrunn predikerer en høyere ikke-vestlig innvandrerandel enn referansekategoriene, mens bosnisk, irakisk, vietnamesisk og chilensk landbakgrunn predikerer en lavere. De tre resterende landgruppene er ikke representert med noen signifikant effekt. Dette samsvarer med hva de bivariate data viser om forholdet mellom de gjennomsnittlige innvandrerandelene etter landbakgrunn.

Hvor innvandrerer *vokste opp* i utlandet – på landsbygda, i en småby eller en storby – har ingen signifikant effekt på innvandrerandelen på bostedet. Heller ikke norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg ut i så måte. Det gir riktignok en positiv signifikant effekt å være oppvokst ”annetsteds utenlands”, men personene bak denne merkelappen er en marginal gruppe som har til felles at de unnlot å besvare spørsmålet om oppvekststed og ifølge registeret er utenlandsfødte. Heller ikke *innvandringsgrunn* har noen signifikant effekt på innvandrerandelen på bostedet.

Til vår overraskelse gjelder dette også effekten av *utdanningsnivå* og *norskferdighet*. Selv om vi tidligere har sett at disse faktorene i beskjeden grad påvirker utformingen av preferansene for innvandreretthet, finner vi ingen signifikante effekter på bostedets faktiske innvandrerandel.

Økonomisk styrke og *boligstatus* er imidlertid statistisk signifikante faktorer som predikerer lavere innvandrerandel på bostedet. Materielt ressurssterke innvandrere kan formodentlig i større grad enn andre innvandrere velge bosted der de selv måtte ønske og således unngå de mest innvandrerfylte områdene. Deres svar på preferansespørsmålene tyder på at det er det de ønsker.

Med lengre *botid* følger normalt økende språkferdighet, høyere sysselsetting og bedre inntekt (Galloway og Aaberge 2005, Olsen 2012, Enes og Kalcic 2010). En skulle derfor tro at botid var assosiert med synkende innvandrerandel på bostedet. Vår modell viser likevel det motsatte. Effekten av integreringen kunne tenkes å være kanalisert via andre variabler i modellen, men inspeksjon av rådata synes ikke å tyde på det. En alternativ forklaring er at innvandrere med lang botid, som pakistanere, vietnamesere, srilankere og tyrkere, i løpet av tiden de har bodd i landet, har vokst i antall gjennom familieetablering/-gjenforening og fødsler. Hvis de fortsetter å bo sammen eller i nærheten av hverandre, vil innvandrerandelen i nærområdet rimeligvis øke med botiden.

Både *tilknytning til opprinnelseslandet*, *etnisk samhold* og *religiøsitet* har signifikante positive effekter på den ikke-vestlige innvandrerandelen på bostedet,

slik vi forventet. Disse variablene rommer alle en tendens til å rette engasjementet ”innover” mot egen gruppes velferd og utvikling. Det står i motsetning til variabler som signaliserer engasjement og suksess i storsamfunnet, som økonomisk styrke og boligstatus, variabler som begge varsler lavere innvandrerandel. *Tilknytning til Norge og opplevd diskriminering* er på sin side uten statistisk signifikante effekter.

I modell 2 introduseres - i tillegg til variablene i modell 1 - *ideell innvandrerandel* som bakgrunnsvariabel i form av dummyer med ”indifferent” som referansekategori. Modellens forklaringskraft øker med 0,9 prosentpoeng som følge av dette. Å anse ”under halvparten” som den ideelle innvandrerandelen i boområdet predikerer en signifikant økning i andelen ikke-vestlige innvandrere i grunnkretsen der respondenten bor. Å anse ”noen få” innvandrere i boområdet som det ideelle gir også en signifikant, men svakere, motsatt effekt. Effekten av å foretrekke ”minst halvparten” som det ideelle, er derimot ikke statistisk signifikant.

Modellens forklaringskraft øker med 1,2 prosentpoeng fra grunnmodellen hvis den andre preferansevariabelen, *hva innvandrerandelen burde være*, inkluderes i stedet for ideell innvandrerandel. Også her settes ”indifferent” til referansekategori. Utfallet er det tilsynelatende paradoksale at svaret ”færre” på spørsmålet om ønsket antall innvandrere ”fra samme land som deg selv” i boområdet, predikerer en *økning* i innvandrerandelen, mens svaret ”flere” predikerer en *nedgang* i andelen, andre faktorer holdt konstant. Effekten av å foretrekke en innvandrerandel ”omtrent som i dag” er ikke statistisk signifikant.

Når det gjelder hvilke forklaringsvariabler som bidrar mest til prediksjonen av den ikke-vestlige innvandrerandelen på bostedet, beregner vi modell 2 og 3 på nytt gjentatte ganger, hver gang med én av de uavhengige variablene utelatt. De av variablene som ved å bli utelatt forårsaker størst fall i justert R^2 , anses å ha størst forklaringskraft. Det kommer da til syne et nokså entydig hierarki med hensyn til de enkelte bakgrunnsvariablenes bidrag til prediksjonen av den faktiske innvandrerandelen.

Landbakgrunn rangerer som den mest tungtveiende variabelen i modell 2 og 3. Dette henger naturligvis sammen med forskjellene i andelen ikke-vestlige innvandrere i grunnkretsene der de enkelte landgruppene er bosatt. Med et gjennomsnitt på 23 prosent er andelen høyest for personer med pakistansk bakgrunn (33 prosent) og lavest for dem med bosnisk bakgrunn (14 prosent). De andre landgruppene ligger et sted mellom disse ytterpunktene. Ved å inkludere landbakgrunn i modellen blir effekten av disse forskjellene kontrollert.

På andreplass i prediksjonskraft kommer indeksen for *etnisk samhold*. Variabelen indikerer at personens sosiale omgang i stor grad kretser om egen familie, andre innvandrere og naboer med innvandrerbakgrunn. I en slik kontekst er det ikke å undres over at vedkommende bor i et innvandretett område. Det pussige er imidlertid at preferansene til personer med høye verdier for etnisk samhold går i retning av ”under halvparten” eller ”færre” innvandrere i boområdet for henholdsvis ideell og ønsket innvandrerandel, slik tabell 8 og 9 viste.

Som tredje viktigste bakgrunnsvariabel i modell 2 og 3 kommer de respektive *preferansevariablene*. Her uttrykker respondenten henholdsvis hva hun/han anser som ideelt når det gjelder innvandrerandel i boområdet og i hvilken retning nærværet av andre innvandrere burde endre seg. Selv om preferansene i prinsippet gjelder innvandrere med bakgrunn fra samme land som respondenten selv, er de altså også slagkraftige prediktorer for andelen ikke-vestlige innvandrere (med norskfødte barn) i grunnkretsen der respondenten bor.

På fjerde, femte og sjette plass kommer henholdsvis boligstatus, botid og økonomisk styrke som de viktigste prediktorene, men med ulikt fortegn. Lang botid predikerer som nevnt økt innvandrerandel på bostedet, mens høy boligstatus og økonomisk styrke predikerer reduserte andeler.

14. Drøfting og oppsummering

Siktemålet med denne artikkelen har vært å undersøke hva innvandrernes egne preferanser for å bo i innvandretette områder kan tenkes å bety for dannelse og vedlikehold av etnisk segregasjon og bokonsentrasjon av innvandrere og deres norskfødte barn i Norge. Dataene vi har hatt til rådighet for å undersøke dette spørsmålet har vært tverrsnittsdata fra en representativ levekårsundersøkelse gjennomført av Statistisk sentralbyrå i 2005/2006 blant ti landgrupper av innvandrere med bakgrunn fra Øst-Europa utenfor EU/EØS, Asia med Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika. I nettoutvalget inngikk også 9 prosent norskfødte med to innvandrerforeldre.

Tidligere norske studier av årsaken til segregasjon eller konsentrert innvandrerbosetting (primært i Oslo) har sannsynliggjort at et knippe ulike faktorer hver for seg og i samvirke har bidratt til dannelsen av fenomenet. Stikkordsmessig kan nevnes ulikhet i økonomiske ressurser sammen med forskjellige boligpriser i forskjellige områder, geografiske forskjeller i fordelingen av leie- og eierboliger, politiske utspill fra statlige og kommunale myndigheter som har påvirket tilgjengeligheten til boliger i eller utenfor markedet, diskriminering ved utleie og salg av bolig til innvandrere, og den øvrige befolkningens preferanser for å bo/ikke bo i områder preget av mange innvandrere. Et seiglivet postulat har også vært at innvandrere på eget initiativ søker å bosette seg nær hverandre fordi det er det de ønsker. Det er riktigheten av den sistnevnte påstanden som er forsøkt belyst her med intervjudata.

En mangel ved vår undersøkelse er at den bare tar for seg innvandrere. Som det framgår av litteraturavsnittet omfatter de fleste internasjonale artiklene både majoritetsbefolkningen og én eller flere minoritetsgrupper. Dermed blir det mulig å sammenlikne gruppenes uttrykte preferanser og se hvor stort ”sprik” det er mellom dem. Mange av de utenlandske bidragene på feltet har også kartlagt preferansene med en høyere detaljeringsgrad enn vi har gjort.

På den annen side fins det klare likhetstrekk mellom enkeltfunn og angrepsmåter i vår undersøkelse og flere av de utenlandske studiene vi refererer. Noen studier har for eksempel primært rettet søkelyset mot preferansene og hvordan de varierer etter bakgrunnsfaktorer, mens andre har undersøkt effekten av preferanser og andre faktorer på den faktiske innvandrerandelen eller segregasjonen. I vår undersøkelse gjør vi begge deler.

To spørsmål i levekårsundersøkelsen er utformet med tanke på å kartlegge preferanser for tett/spredt bosetting. Det første etterlyser den *ideelle* sammensetningen i boområdet med hensyn til antall/andel innvandrere ”med bakgrunn fra samme land som deg selv”. Det andre reiser spørsmålet om det burde være ”flere” innvandrere i boområdet, ”færre” eller omtrent like mange som i dag. Begge spørsmålene gir anledning til å svare at ”andelen er uten betydning for meg” eller ”vet ikke”.

Svarfordelingene på de to spørsmålene representerer vårt ”bilde” av preferansene. Nesten tre av ti (28 prosent) svarer at *noen få* innvandrere i boområdet er det ideelle, mens én av ti (8 prosent) mener den ideelle innvandrerandelen er *under halvparten*. Til sammen utgjør de 36 prosent som ikke synes innvandrerne bør utgjøre et flertall i boområdene. Av disse er over halvparten (22 prosent) dessuten tilhengere av *status quo* eller *færre* innvandrere i boområdet.

Det fins selvfølgelig også dem som mener det ideelle er at innvandrere med samme bakgrunn som dem selv utgjør et flertall i boområdet. Én av sju (15 prosent) mener det. En knapp halvpart av disse (7 prosent) ønsker *flere* innvandrere i boområdet enn det allerede er.

Den største delen av respondentene sier imidlertid at innvandrerandelen ikke betyr noe for dem eller at de ikke vet. Når halvparten (49 prosent) inntar dette standpunktet på det første spørsmålet, og fire av ti (41 prosent) på det andre. Engasjementet for problemstillingen må dermed kunne sies å være måtelig. En av tre (33 prosent) er indifferente på begge spørsmålene.

Preferansene varierer noe etter egenskaper ved personene som uttrykker dem. Dette er undersøkt ved hjelp av multinomisk logistisk regresjon. Funnene kan kort oppsummeres slik:

Ressurssterke innvandrere betrakter konsentrert innvandrerbosetting i mindre grad som attraktivt og ønskelig. Både økonomiske ressurser, norskferdighet og utdanningsnivå peker i denne retning.

Praktisk og ideologisk *orientering mot Norge* og norske verdier gir heller ikke næring til oppfatningen at innvandrerrettet bosetting er det ideelle. Variablene for tilknytning til Norge og fødeland i Norge opptrer i modellene på måter som underbygger dette. Ferdighet i norsk språk kan også trekkes inn her.

Forhold som assosieres med *tradisjonisme og orientering mot hjemlandet*, tenderer på den annen side til å favorisere innvandrerrettet bosetting. Aktuelle variabler som gir grunnlag for en slik slutning, er religiøsitet, tilknytning til opprinnelseslandet og oppvekst på landsbygda framfor i by. Opplevd diskriminering kan muligens også trekkes inn, idet slike erfaringer synes å kunne oppmuntre kompensatoriske ønsker om mer nærhet til andre innvandrere.

Fra analysene av faktorer som påvirker innvandrernes preferanser for innvandrerrettet versus -spredt bosetting, vendes oppmerksomheten mot preferansenes betydning for den faktiske fordelingen av innvandrere på bostedet. Preferansene opptrer da som forklaringsfaktorer side om side med andre bakgrunnsvariabler. En multivariat analyse (OLS) finner at preferansevariablene hver for seg rangerer på tredje plass i betydning - etter landbakgrunn og indeks for etnisk samhold - når det gjelder å predikere variasjonen i andelen ikke-vestlige innvandrere i grunnkretsen der respondentene bor.

Variabelen for ideell innvandrerandel i boområdet viser at oppslutning om "noen få" som ideelt nivå, i stedet for et indifferent standpunkt, predikerer redusert faktisk innvandrerandel i grunnkretsen der respondenten bor, mens valg av "under halvparten" som preferanse predikerer økende innvandrerandel. Slik er det samsvar mellom ideal og realitet blant begge gruppene som uttrykker disse idealene. Dette gjør det mulig at preferansene kan ha vært en drivkraft i etableringen av denne innvandrerandelen.⁴ Å velge "minst halvparten" som det ideelle nivå for innvandreretetthet, har derimot ingen statistisk signifikante konsekvenser for den faktiske innvandrerandelen på bostedet. Dette standpunktet til spørsmålet om ideell innvandrerandel har dermed neppe noen funksjon som faktisk pådriver for større innvandreretetthet.

Den andre preferansevariabelen handler som nevnt om hva tallet på innvandrere i boområdet *burde være*. Her står innholdet i preferansene i motsetning til den predikerte utviklingen i den avhengige variabelen. En preferanse for "færre" innvandrere i boområdet, indikerer økt faktisk innvandrerandel på bostedet, mens en preferanse for "flere" innvandrere i boområdet predikerer redusert andel. Forklaringen på dette kan være at disse preferansene sikter framover i tid. Det de først og fremst formidler er forestillinger om framtidig bosetting. En preferanse for at tallet på innvandrere i

⁴ Først når andelen innvandrere med bakgrunn fra samme land som respondenten overstiger 50 prosent, vil det oppstå en motsetning mellom innholdet i preferansen og den faktiske innvandrerandelen. Preferansen bør da – i prinsippet – bidra til å bremse videre vekst i innvandrerandelen. Ettersom preferansene relaterer seg til innvandrere "med bakgrunn fra samme land som deg selv", vil en situasjon som dette - om den noen gang skulle inntreffe - ligge svært langt fram i tid.

boområdet burde være "omtrent som i dag" viser for øvrig ingen signifikant sammenheng med innvandrerandelen.

Av andre bakgrunnsfaktorer som bidrar signifikant til prediksjonen av den faktiske innvandrerandelen, kan nevnes boligstatus, botid og økonomisk styrke i tillegg til landbakgrunn og en indeks for etnisk samhold. Boligstatus og økonomisk styrke bidrar til å redusere innvandrerandelen, mens botid (noe overraskende) og indeksen for etnisk samhold (et mål for kontakt med andre innvandrere) bidrar til å øke den.

Et vanskelig spørsmål i denne forbindelse er selvfølgelig kausalretningen. Er det preferansene som påvirker innvandrerandelen på bostedet, eller er det tvert om innvandrerandelen på bostedet som påvirker hvilke preferanser som uttrykkes i intervjusituasjonen. Mulighetene til å avgjøre dette er begrenset i tverrsnittsundersøkelser. Her har vi stort sett anlagt perspektivet at preferansene har virket kausalt på den faktiske innvandrerandelen. Dette har vært styrt av den overordnede problemstillingen som dannet utgangspunktet for undersøkelsen: Hvor mye betyr innvandrernes egne ønsker om å bo tett på hverandre for dannelsen av bokonsentrasjon og etnisk segregasjon? Vi avslutter artikkelen med noen tanker om kausalitetsspørsmålet før vi konkluderer.

Preferansene for ideell innvandrerandel i boområdet vil i prinsippet kunne ha påvirket respondentenes valg av bosted og dermed også innvandrerandelen på bostedet. To av de mulige svarene på spørsmålet om ideell innvandrerandel ("noen få" og "under halvparten") varierer i oppslutning i overensstemmelse med den faktiske innvandrerandelen i grunnkretsen der respondenten er bosatt. Det *kan* bety at idealet har hatt en styrende funksjon på valget av bosted. Men det er også mulig at innvandrerne som avgir svarene, kan ha gitt uttrykk for et ideal som harmonerer med den faktiske situasjonen de befinner seg i ut fra et ønske om konsistens mellom ideal og realitet.

Det andre preferansespørsmålet fanger trolig opp et ønske om *endring* i forhold til den faktiske situasjonen på intervjudtidspunktet. I motsetning til spørsmålet om ideell innvandrerandel spørres det her om hvordan den nåværende situasjonen *burde være*. Burde det bli flere eller færre innvandrere med bakgrunn fra samme land som dem selv i boområdet, eller burde andelen være uendret? Det er mindre innlysende at oppfatningene om dette kan ha bidratt til å *skape* den faktiske situasjonen på intervjudtidspunktet med hensyn til andelen innvandrere. Det er snarere grunn til å anta at årsaksretningen her er snudd. Svarene gir like fullt innblikk i hvilke forestillinger om innvandrerrettet bosetting som gjør seg gjeldende blant innvandrere. Det overordnede inntrykket er at innvandrere flest ønsker at innvandrerandelen på bostedet holdes på et moderat nivå.

Hvis vi går ut fra at preferanser kan påvirke *framtidig* atferd, noe vi ikke har sterke grunner til å avvise, har våre analyser etterlatt inntrykket at en del av preferansene snarere har som framtidig virkning å *begrense* eller *motvirke* segregasjon og bokonsentrasjon av innvandrere enn å forsterke den. Det later til at mange innvandrere - når de blir spurt - gir uttrykk for idealer og ønskemål som går i retning av å utjevne og nedbygge segregerte bosettingsmønstre. Det kan tyde på at de i ikke liten grad innser ulempene som er forbundet med for tett innvandrerbosetting. Når mange likevel blir boende i slike konstellasjoner, tyder det på at andre og sterkere mekanismer er virksomme og kanaliserer innvandrere - bevisst eller ubevisst - inn i bosettingsmønstre der de kan komme til å utgjøre en stor andel, kanskje et flertall.

Vår konklusjon blir at innvandrerers bostedspreferanser ikke er uten betydning, men at de snarere utgjør et potensial for nedbygging av segregasjon og bokonsentrasjon framfor det motsatte. I stedet for bare å søke å forklare dannelsen og vedlikehold av konsentrasjoner av innvandrere etter etniske skillelinjer ved innvandrernes egne preferanser, bør også legges vekt på å studere nærmere andre årsaksfaktorer, ikke minst *den øvrige befolkningens preferanser*.

Det synes å være mange i majoritetsbefolkningen som søker seg bort fra områder der andelen innvandrere er økende (såkalt "hvit flukt") og at mulige tilflyttere fra majoritetsbefolkningen unngår å bosette seg i områder der det bor mange innvandrere (såkalt "hvit unngåelse") (Sundell 2008). Denne type handlinger, styrt av majoritetsbefolkningens bostedspreferanser, er trolig viktigere for etableringen av etnisk segregasjon og bokonsentrasjon enn innvandrems egne preferanser, som - i noe varierende grad - snarere synes å romme idealer og ønskemål om desegregerte bosettingsmønstre.

Litteratur

- Agresti, A. (1996): *An Introduction to Categorical Data Analysis*, Wiley series in probability and statistics, John Wiley & Sons: New York.
- Berglund, F. (2004): Indekskonstruksjon: Kun et spørsmål om teknikk? En empirisk gjennomgang, *Tidsskrift for samfunnsforskning*, Vol. 45 (3):567-586.
- Bhuller, M. og R. Aaberge (2010): Økonomisk fattigdom blant innvandrere, *Søkelys på arbeidsmarkedet*, Vol. 27, Nr. 4:263-289.
- Blom, S. (1995): *Innvandrere og bokonsentrasjon i Oslo*, Rapporter 95/32, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/histstat/rapp/rapp_199532.pdf
- Blom, S. (1998): *Levekår blant ikke-vestlige innvandrere i Norge*, Rapporter 98/16, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_199816/
- Blom, S. (2002): *Innvandrerens bosettingsmønster i Oslo*, Sosiale og økonomiske studier 107, Statistisk sentralbyrå. <http://www.ssb.no/emner/00/02/sos107/>
- Blom, S. (2008): *Innvandrerers helse 2005/2006*, Rapporter 2008/35, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_200835/
- Blom, S. (2010a): *Sosiale forskjeller i innvandrerers helse. Funn fra undersøkelsen Levekår blant innvandrere 2005/2006*, Rapporter 2010/47, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/03/01/rapp_201047/
- Blom, S. (2010b): Sysselsetting blant innvandrere: Hvilken betydning har individuelle egenskaper og tilpasningsstrategier? *Søkelys på arbeidslivet*, Vol. 27 (1-2): 59-76.
- Blom, S. (2012): Etnisk segregasjon i Oslo over to tiår, *Tidsskrift for velferdsforskning* nr. 4, 2012: 275-291.
- Blom, S. og K. Henriksen (2008): *Levekår blant innvandrere i Norge*, Rapporter 2008/5, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_200805/
- Boal, F.W. (1976): "Ethnic residential segregation", i D.T. Herbert og R.J. Johnston (eds): *Social areas in cities, Vol. 1, Spatial processes and form*, John Wiley & Sons, London:41-79.
- Charles, C.Z. (2000): Neighborhood racial-composition preferences: Evidence from a multiethnic metropolis, *Social Problems*, Vol. 47 (3):379-407.
- Clark, W.A.V. (1986): Residential segregation in American cities: a review and interpretation, *Population Research and Policy Review*, Vol. 5:95-127.
- Clark, W.A.V. (1991): Residential preferences and neighborhood racial segregation: A test of the Schelling segregation model, *Demography*, Vol. 28 (1):1-19.
- Clark, W.A.V. (1992): Residential preferences and residential choices in a multiethnic context, *Demography*, Vol. 29 (3):451-466.
- Clark, W.A.V. (2009): Changing residential preferences across income, education, and age: Findings from the multi-city study of urban Inequality, *Urban Affairs Review*, Vol. 44 (3):334-355.

- Damm, A.P. (2009): Ethnic enclaves and immigrant labor market outcomes: Quasi-experimental evidence, *Journal of Labor Economics*, Vol. 27, No. 2:281-314.
- Emerson, M.O., G. Yancey og K.J. Chai (2001): Does race matter in residential segregation? Exploring the preferences of white Americans, *American Sociological Review*, Vol. 66 (6):922-935.
- Enes, A.W. og M. Kalcic (2010): Inntekt, i K. Henriksen, L. Østby og D. Ellingsen (red.): *Innvandring og innvandrere 2010*, Statistiske analyser 119, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/02/sa_innvand/sa119/kap5.pdf
- Farley, R., C. Steeh, M. Krysan, T. Jackson og K. Reeves (1994): Stereotypes and segregation: Neighborhoods in the Detroit area, *American Journal of Sociology*, Vol. 100 (3):750-780.
- Fong, E. og E. Chan (2010): The effect of economic standing, individual preferences, and co-ethnic resources on immigrant residential clustering, *International Migration Review*, Vol. 44 (1):111-141.
- Galloway, T.A. og R. Aaberge (2005): Assimilation effects on poverty among immigrants in Norway, *Journal of Population Economics*, Volume 18:691-718.
- Galster, G. (1989): Residential segregation in American cities: A further response to Clark, *Population Research and Policy Review*, Vol. 8: 181-192.
- Gulløy, E., S. Blom og A. Aa. Ritland (1997): Levekår blant innvandrere 1996. Dokumentasjonsrapport med tabeller, *Notater* 97/6, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/histstat/not/not_9706.pdf
- Gulløy, E. (2008): Levekår blant innvandrere 2005/2006. Dokumentasjonsrapport, *Notater* 2008/5, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/00/90/notat_200805/notat_200805.pdf
- Henriksen, K. (2010): *Levekår og kjønnsforskjeller blant innvandrere fra ti land*, Rapporter 6/2010, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/00/02/rapp_201006/
- Hirschman, A.O. (1970): Exit, voice, and loyalty: Responses to decline in firms, organizations, and states. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Høydahl, E. (2011): *Monitor for sekundærflytting. Sekundærflytting blant flyktninger bosatt i Norge i 2000-2009*. Rapporter 30/2011, Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/02/02/20/rapp_monitor_flytting/rapp_201130/
- Kempen, R. van og A.S. Özüekren (1998): Ethnic segregation in cities: New forms and explanations in a dynamic world, *Urban Studies*, Vol. 35 (10):1631-1656.
- Lewis, V.A., M.O. Emerson og S.L. Klineberg (2011): Who we'll live with: Neighborhood racial composition preferences of whites, blacks and latinos, *Social Forces*, Vol. 89 (4):1385-1408.
- Loga, J. (2012): *Trossamfunn, innvandring, integrasjon. En kunnskapsoversikt*, Rapport 2012:3. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, Bergen/Oslo.
- Logan, J.R., R.D. Alba og W. Zhang (2002): Immigrant enclaves and ethnic communities in New York and Los Angeles, *American Sociological Review*, Vol. 67 (2): 299-322.

- Lovoll, O.S. (1997): *Det løfterike landet, En norskamerikansk historie*, Universitetsforlaget.
- Lovoll, O.S. (1999): *Innfridde løfter. Et norskamerikansk samtidsbilde*, Vett & Viten, Nesbru.
- Olsen, B. (2012): *Flyktninger og arbeidsmarkedet, 4. kvartal 2010*, Rapporter 9/2012, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/emner/06/rapp_flyktn_arb/rapp_201209/
- Schelling, T.C. (1971): Dynamic models of segregation, *Journal of Mathematical Sociology*, Vol. 1:143-186.
- Skifter Andersen, H. (2006): *Bo sammen eller spredt? Etniske minoriteters boligønsker og motiver for bosætning*, Statens Byggeforskningsinstitut, Hørsholm.
- Statistisk sentralbyrå (2006): Befolkningsstatistikk: Innvandrerbefolkningen 1.1.2006.
<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvbef/arkiv/art-2006-05-11-01.html>
- Statistisk sentralbyrå (2008): Ny innvandrerguppering.
<http://www.ssb.no/vis/vis/omssb/1gangspubl/art-2008-10-14-01.html>
- Sundell, T. (2008): *"Hvit flukt" blant norske barnefamilier i Oslo? En kvantitativ studie*, Masteroppgave i samfunnsgeografi, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Søholt, S. (1999): *Om lovgivning og diskriminering på boligmarkedet*, Byggeforsknottat 33, Norges byggforskningsinstitutt.
- Søholt, S. (2001a): *Etniske minoriteter og strategier på boligmarkedet i Oslo. En undersøkelse blant innbyggere med pakistansk, tamilsk og somalisk opprinnelse*, Prosjektrapport 297, Norges byggforskningsinstitutt.
- Søholt, S. (2001b): Ethnic minority groups and strategies in the housing market in Oslo, *European Journal of Housing Policy*, Vol. 1 (3): 337-355.
- Søholt, S. (2007): *Gjennom nåløyet - en sammenligning av tilpasninger til boligmarkedet blant hushold av pakistansk, tamilsk og somalisk bakgrunn, Oslo 1970-2003*. Doktoravhandling forsvart ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
- Tronstad, K.R. (2009): *Opplevd diskriminering blant innvandrere med bakgrunn fra ti ulike land*, Rapporter 2009/47, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_200947/
- Østby, L. (2010): *Innvandrere med lavinntekt*, Rapporter 2010/05, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/05/01/rapp_201005/
- Özüekren, A.S. (2003): Ethnic concentration at neighbourhood block level: Turks in a greater Stockholm suburb (1989 and 1999), *Housing, Theory and Society*, Vol. 20 (4):172-182.

Figurregister

12.1. Preferanser for ideell innvandrerandel i boområdet etter faktisk innvandrerandel i respondentens grunnkrets. Prosent	26
12.2. Preferanser for ønsket innvandrerandel i boområdet etter faktisk innvandrerandel i respondentens grunnkrets. Prosent	27

Tabellregister

5.1. Beskrivelse av variablene som inngår i analysene, gjennomsnitt og standardavvik....	14
5.2. Beskrivelse av indeksene som inngår i analysene, enkeltindikatorer og intern konsistens.	15
7.1. Ideell andel innvandrere, med bakgrunn fra samme land som respondenten selv, i boområdet. Prosent.....	17
7.2. Ideell innvandrerandel i boområdet etter kjønn, alder og landbakgrunn. Prosent.....	18
8.1. Ønsket endring i tallet på innvandrere med bakgrunn fra samme land som respondenten selv i boområdet. Prosent.....	19
8.2. Ønsket endring i tallet på innvandrere i boområdet etter kjønn, alder og landbakgrunn. Prosent	19
8.3. Ideell innvandrerandel i boområdet etter ønsket endring i tallet på innvandrere i boområdet. Matrise, prosentuert i begge retninger.....	20
10.1. Parameterestimer fra multinomisk logistisk regresjon for faktorer som påvirker innvanderens preferanser når det gjelder den ideelle innvandrerandelen i boområdet. ¹ Referanse: Indifferent. Logodds (β) og Wald χ^2 -kvadrat	22
11.1. Parameterestimer fra multinomisk logistisk regresjon for faktorer som påvirker innvanderens preferanser når det gjelder hvor mange innvandrere i boområdet det burde være. ¹ Referanse: Indifferent. Logodds (β) og Wald χ^2 -kvadrat	24
13.1. Parameterestimer fra multippel lineær regresjon (OLS) for effekten av preferanser og andre bakgrunnsvariabler på den faktiske ikke-vestlige innvandrerandelen ¹ i respondentens grunnkrets. Regresjonskoeffisienter (B) og standardfeil (SE).....	29

B

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Avsender:
Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 6, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-8563-9 (trykt)
ISBN 978-82-537-8564-6 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Pris kr 155,00 inkl. mva

ISBN 978-82-537-8563-9

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway